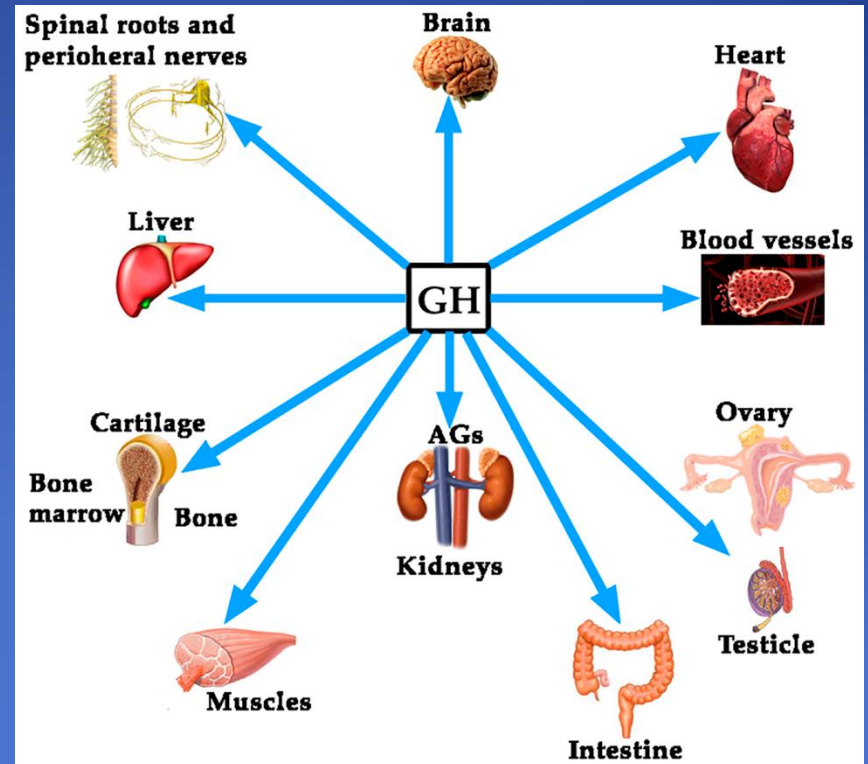

Μοριακοί μηχανισμοί διαταραχών αυξητικής ορμόνης και τον ρόλο τους στην ανάπτυξη και στην αναπαραγωγή

Βασιλική Ε. Γκρέκα- Σπηλιώτη
Ομότιμη Καθηγήτρια Παιδιατρικής Ενδοκρινολογίας

Εισαγωγή - Αυξητική Ορμόνη

- Η αυξητική ορμόνη είναι μία απαραίτητη ορμόνη του οργανισμού που παίζει ρόλο σε πολλά όργανα και ιστούς του οργανισμού

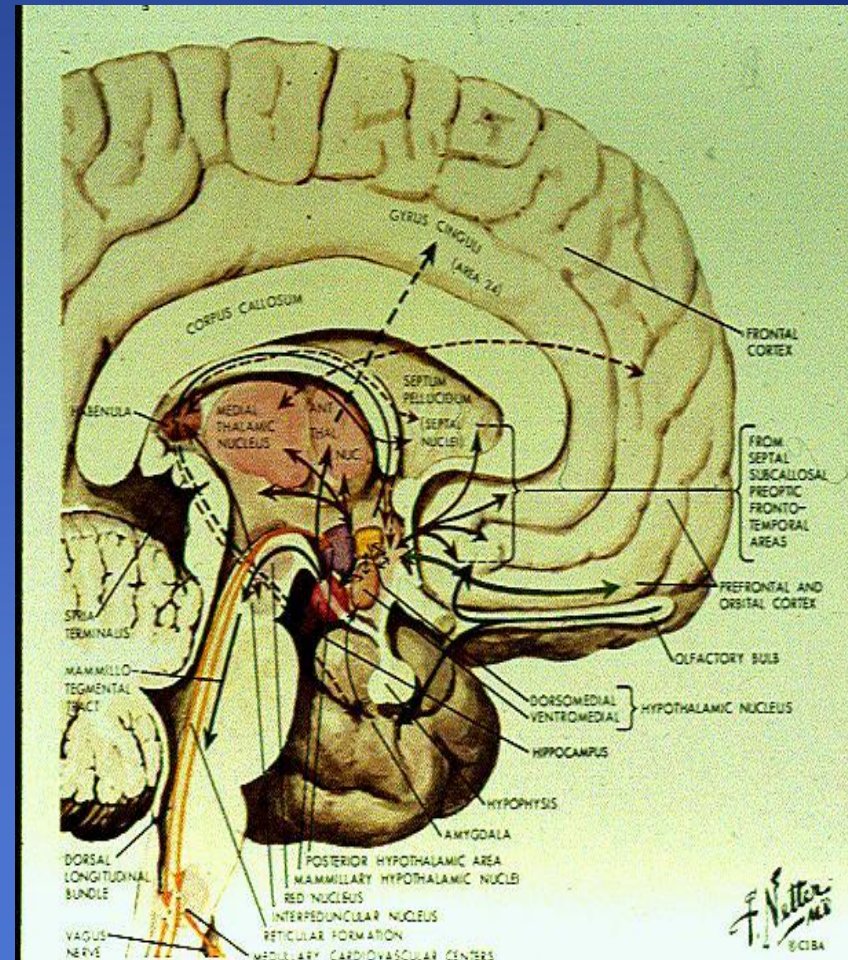

Νευρορύθμιση της GH στον εγκέφαλο

- 5 ρυθμιστικοί οδοί:
  - (1) α-αδρενεργειών ουσιών,
  - (2) ντοπαμίνης,
  - (3) ακετυλχολίνης,
  - (4) σεροτονίνης
  - (5) GABA

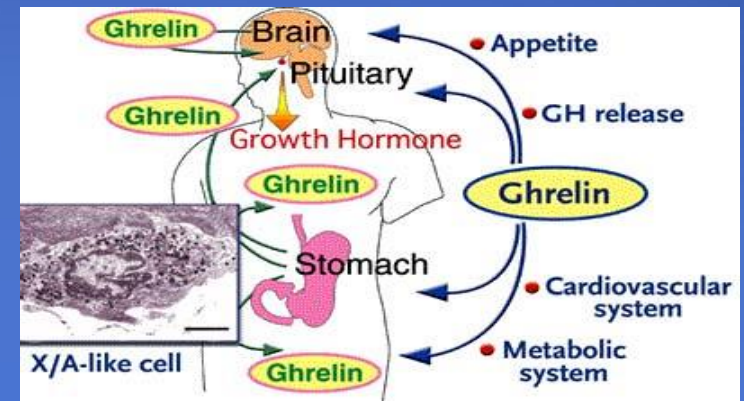
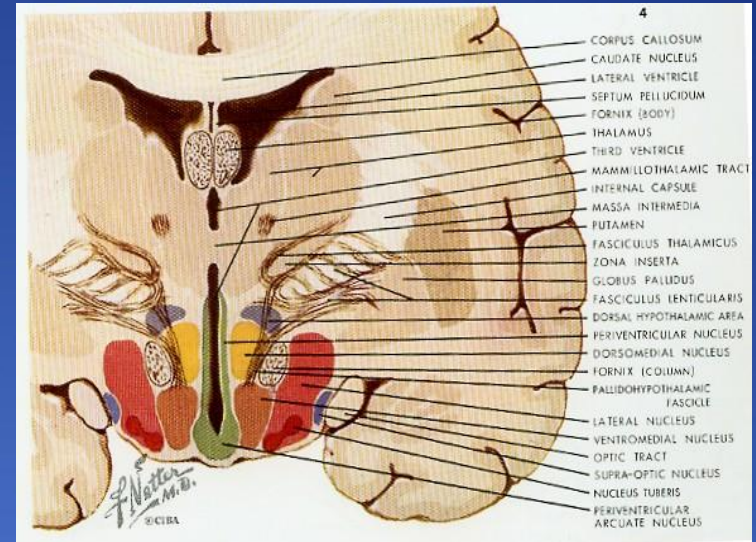
- Ανώτερα εγκεφαλικά κέντρα:
Αμυγδαλή και ιππόκαμπος

Am J Med Genet C Semin Med Genet. 2013; 163C: 76–85.

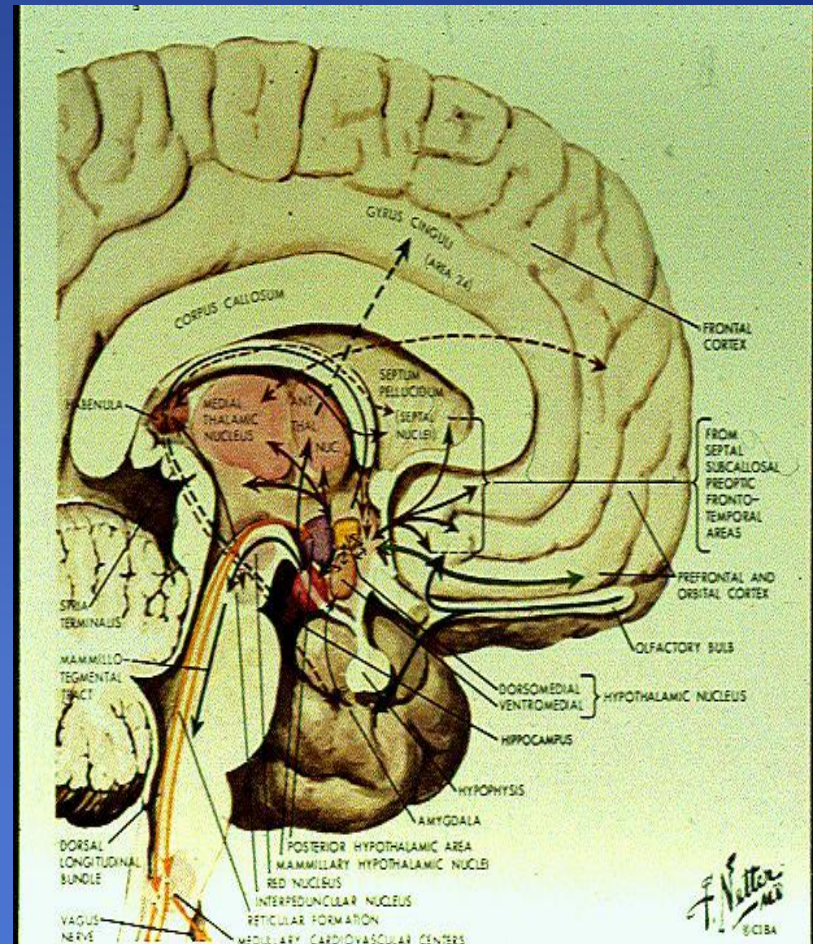
Νευρορύθμιση της GH στον υποθάλαμο

- **Πυρήνες:** τοξοειδής (arcuate) και προσθιοκοιλιακός (ventromedial)
- (1) Εκλυτικός παράγοντας GH: GHRH
- (2) συνεργασία μεταξύ acyl-Ghrelin + GHRH
- (3) Ανασταλτικός παράγοντας GH : Σωματοστατίνη

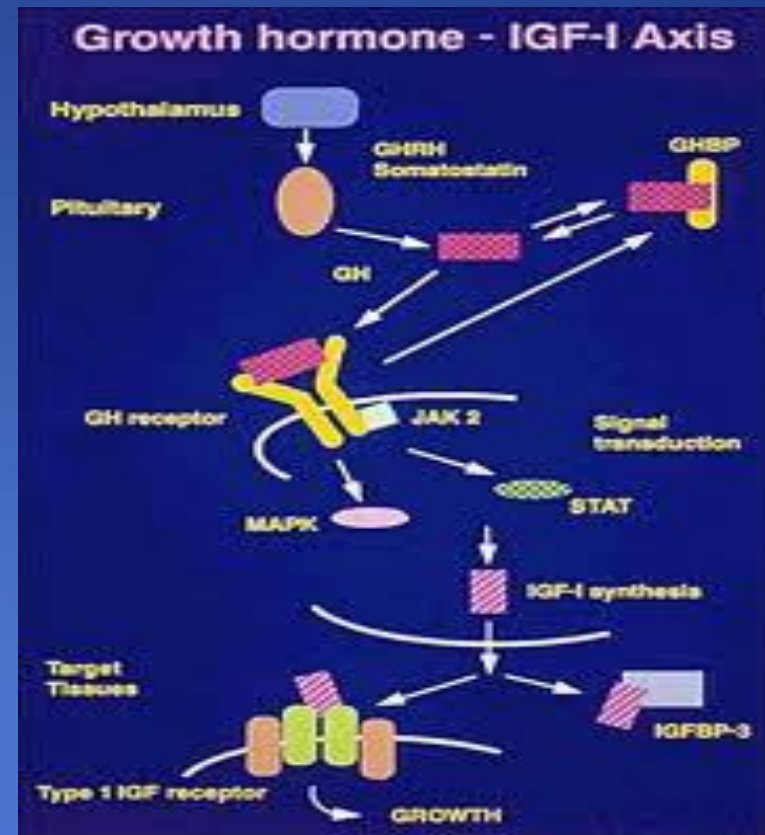
Υπόφυση

- Μίσχος -Πρόσθιο Λοβό της Υπόφυσης
- Σωματοτρόπα κύτταρα : σύνθεση και έκκριση της αυξητικής ορμόνης (GH)

GH από την υπόφυση στο κύτταρο Άξονα: GH/IGF-I

- Μετά την έκκριση της από την υπόφυση η GH είτε:
- 1) Θα συνδεθεί με την δεσμευτική πρωτεΐνη (GHBP): το εξωκυττάριο τμήμα του υποδοχέα (GHR) **ή**
- 2) Θα συνδεθεί με τον GHR και θα γίνει μεταγωγή του σήματος της GH για την δημιουργία της σωματομεδίνης (IGF-I)

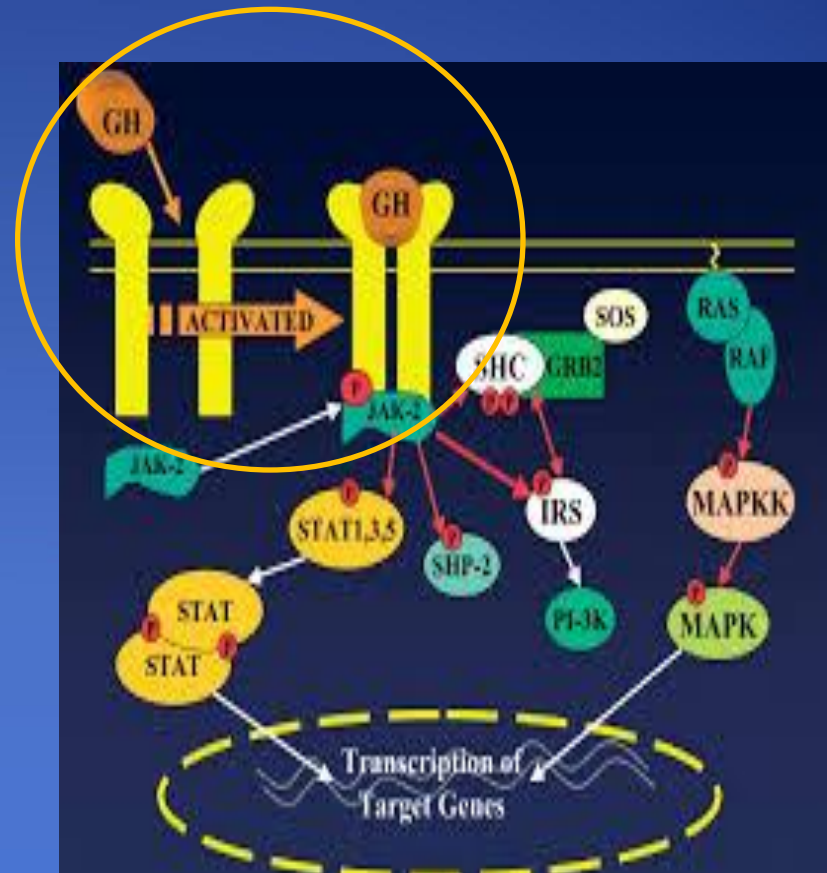

Am J Med Genet C Semin Med Genet. 2013; 163C:

76-85.

ΣΥΝΔΕΣΔΗ GH – GHR ΜΕΤΑΓΩΓΙΚΟ ΜΟΝΟΠΑΤΙ GH

- Συνδέεται 1 μόρια GH με 2 μόρια GHR →
- Ενεργοποιείται η τυροσινκινάση JAK₂ →
- Η JAK₂ ενεργοποιεί τον GHR

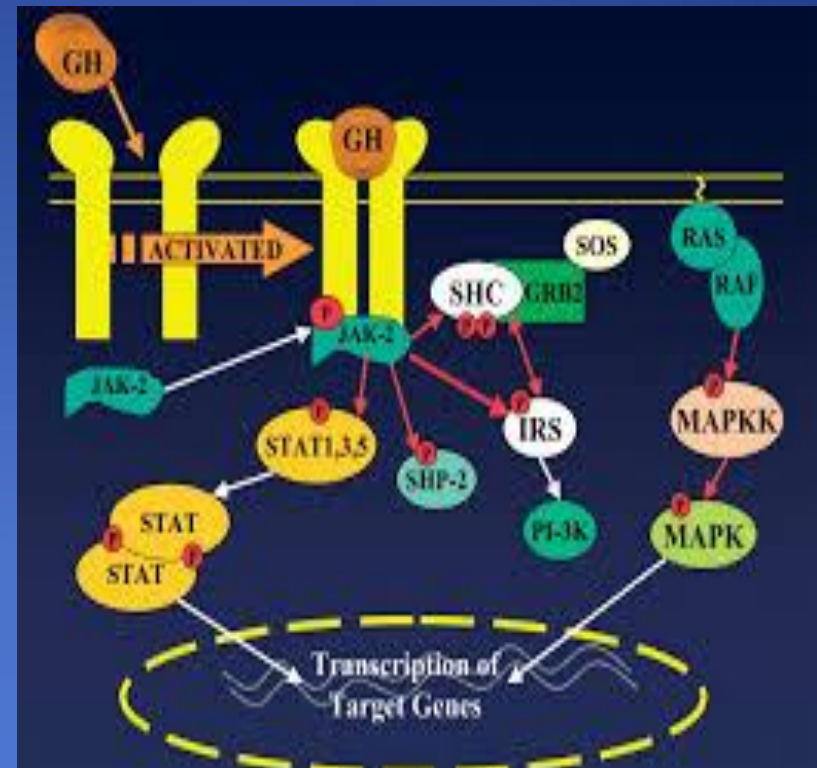

ΜΕΤΑΓΩΓΙΚΑ ΜΟΝΟΠΑΤΙΑ GH

Μετά την ενεργοποίηση της JAK-2

- 3 μείζονα σηματοδοτικά συστήματα ενεργοποιούνται :

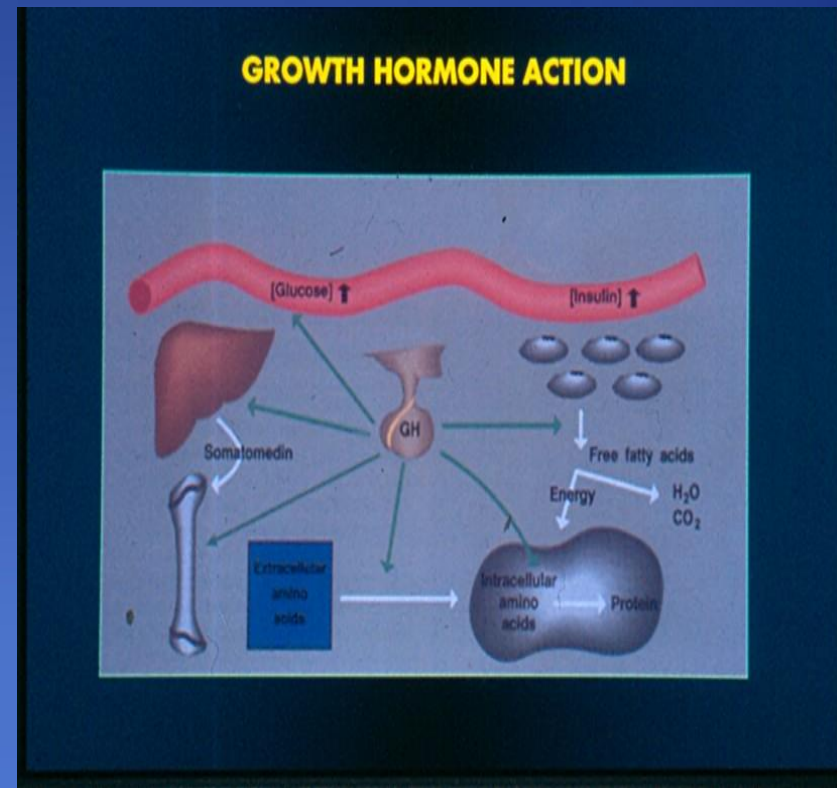
1. STATs 1,3, & 5
2. PI3- Κινάση
3. MAP- Κινάση

Δράσεις της Αυξητικής Ορμόνης-1

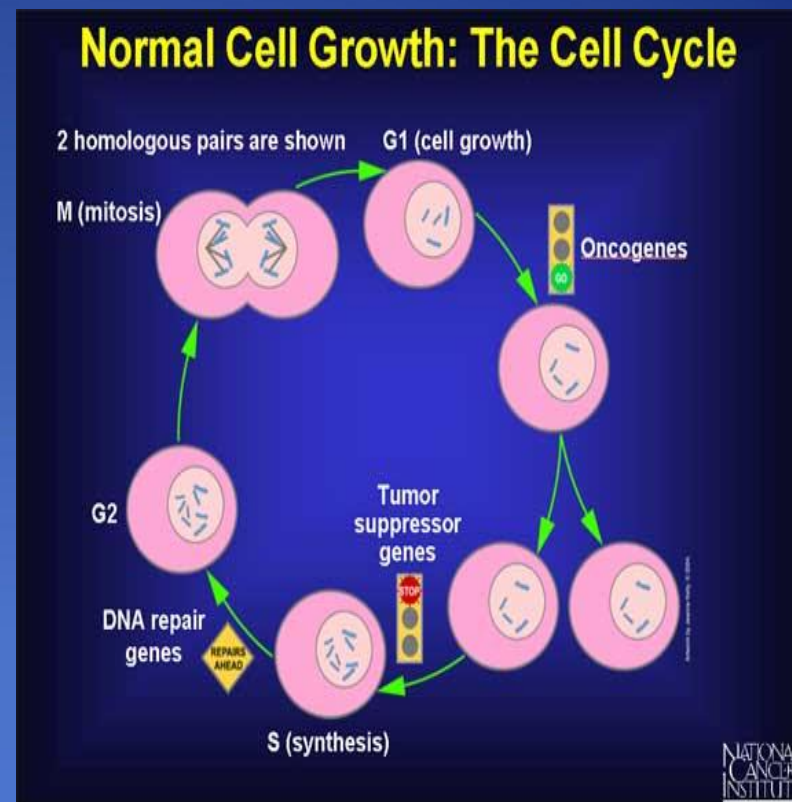
- Κατά μήκος αύξηση των οστών
- Μεταβολισμό πρωτεϊνών και μυϊκή ισχύ
- Μεταβολισμό λιπαρών οξέων –λιπόλυση
- Ινσουλινοευαισθησία και ρύθμιση γλυκόζη αίματος

Δράσεις της Αυξητικής Ορμόνης-2

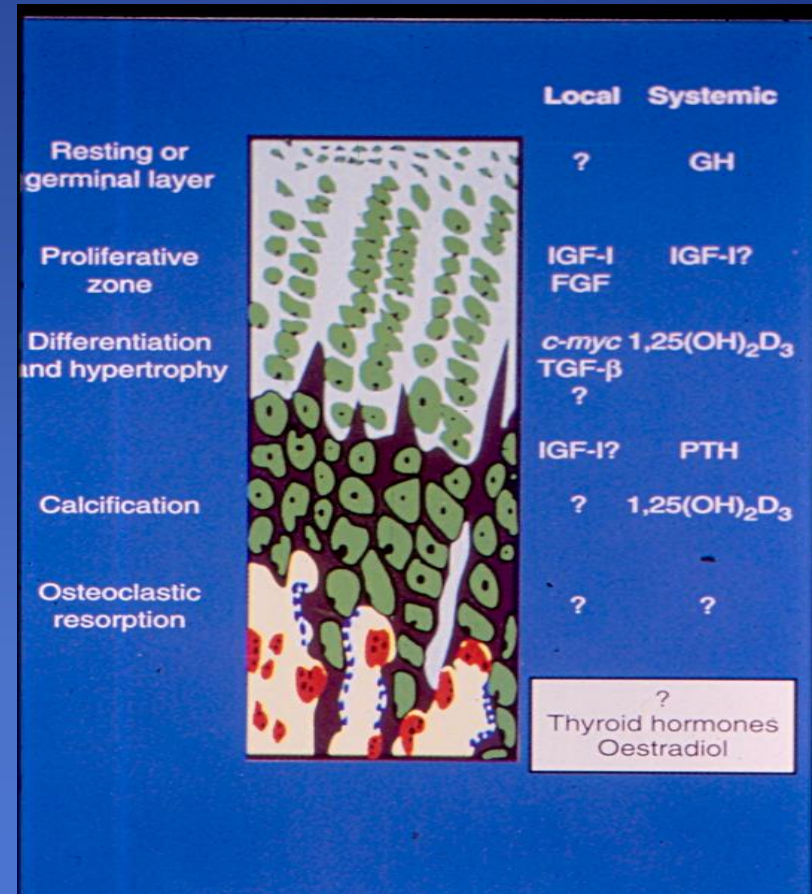
- Αύξηση και επιβίωση των κυττάρων
- Επισκευή και ανανέωση ιστών
- Ρύθμιση του ανοσοποιητικού συστήματος
- Λειτουργία και αναγέννηση νευρώνων

Clin Med Insights: Endocrin and Diab 9:47-7, 2016

Επίδραση GH και IGF-I στον οστικό πυρήνα

- GH στην βασική στιβάδα
- IGF-I στην στιβάδα πολλαπλασιασμού χονδροκυττάρων
- IGF-I στην στιβάδα ασβεστοποίησης χονδροκυττάρων

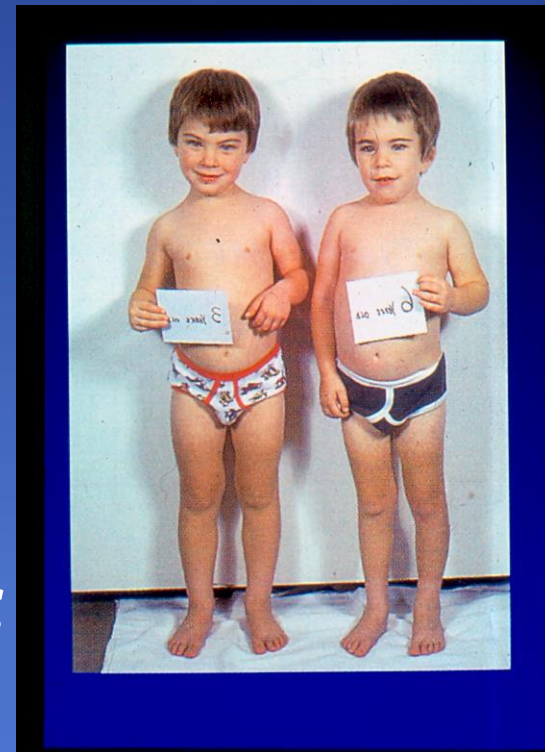
Οστική ηλικία

- Η οστική ηλικία δείχνει την επίδραση GH - IGF-I (και άλλων ορμονών) στην ωρίμανση των οστών

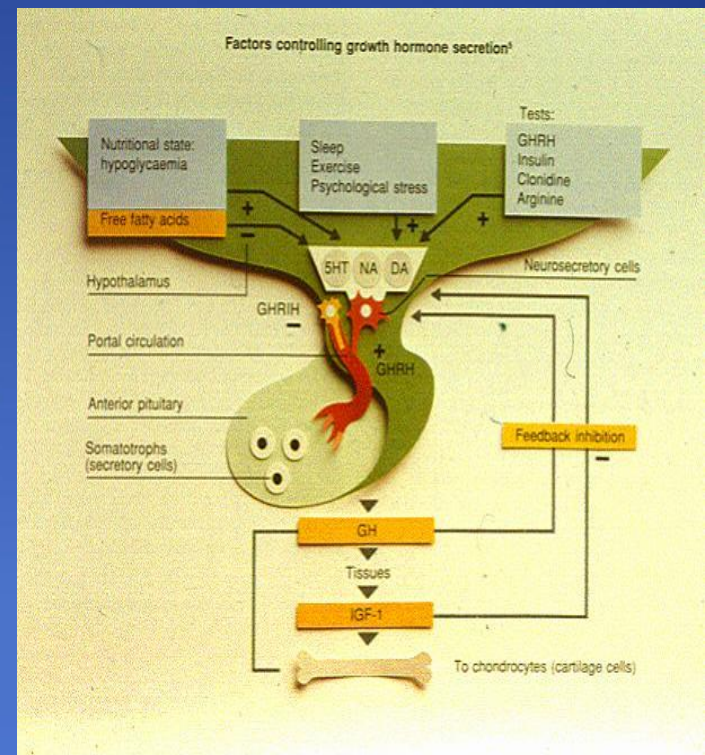
Απαραίτητες γνώσεις για την κατανόηση της Ανεπάρκειας GH

- Νευρορύθμιση GH
- Μεταγωγικό Μονοπάτι GH στο κύτταρο
- Δράσεις GH
- Εξετάσεις επάρκειας και ικανότητα δράσης GH
- Κλασικές Μορφές Ανεπάρκειας GH
- Καινούργια μορφή ανεπάρκειας GH

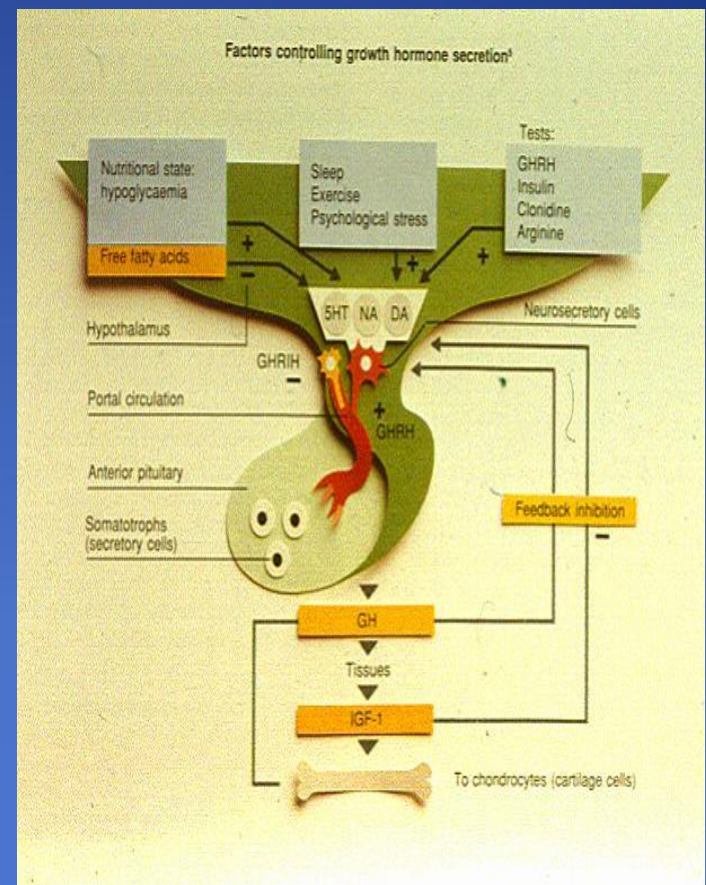
Εξετάσεις επάρκειας GH

- 1) Προκλητές εξετάσεις GH
- 2) 24 ωρη Εξέταση GH

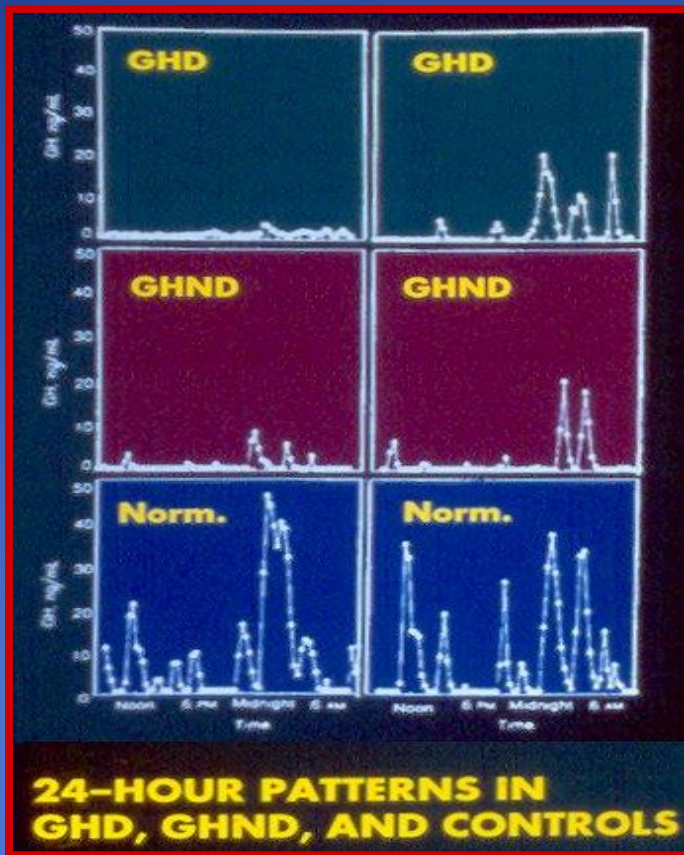

1) Προκλητές Εξετάσεις GH

- Βασίζονται στην φαρμακολογική διέγερση νευρορρυθμιστικών μηχανισμών έκκρισης GH
- Εξετάσεις πρόκλησης της GH:
  - κλονιδίνη
  - L-dopa
  - ινσουλίνη και άλλα

2) Εξέταση 24ωρης έκκρισης GH

★ Βασίζεται στην μέτρηση της ενδογενή έκκρισης της GH μετά από φυσιολογικά ερεθίσματα GH

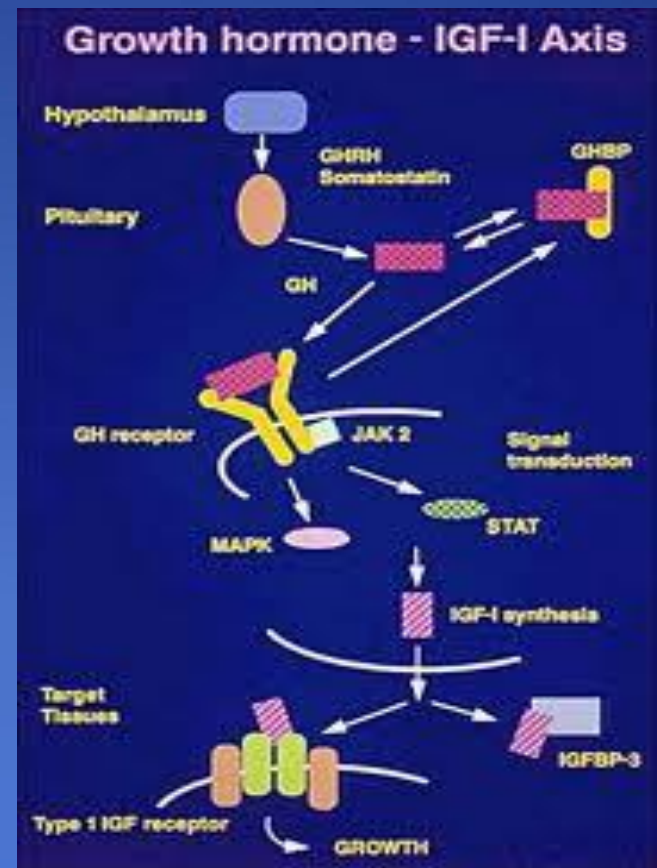

Εξέταση επάρκειας δράσης GH IGF-I generation test

Έμμεση Εξέταση της
λειτουργίας του Υποδοχέα της
GH

- 4 ημέρες χορήγησης GH και εξέταση ανταπόκρισης του IGF-I

(Φυσιολογική αύξηση: ≥ 100 % αύξηση)

Κλασσικές Μορφές Ανεπάρκειας Αυξητικής Ορμόνης

- 1) Κλασσική Ανεπάρκεια της GH
(Classic GH Deficiency)
- 2) Νευροεκκριτική Δυσλειτουργία της GH
[GH Neurosecretory Dysfunction (GHND)]

Κλασσικές μορφές Ανεπάρκειας GH (GHD)

1) Κλασσική Ανεπάρκεια
Αυξητικής Ορμόνης

2) Νευροεκκριτική
Δυσλειτουργία Αυξητικής
Ορμόνης

1) Κλασσική Ανεπάρκεια της GH

3 ΕΤΩΝ

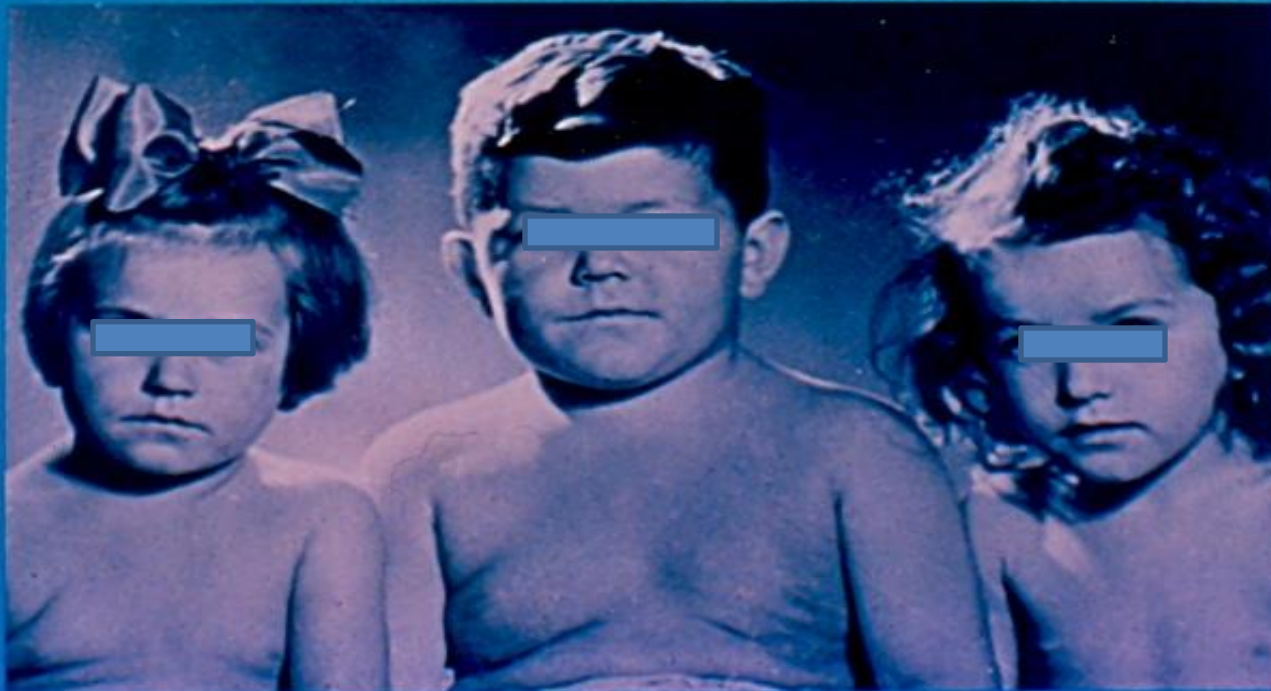
6 ΕΤΩΝ (GHD)

- Φυσιολογικό βάρος σώματος ή παχυσαρκία
- ύψος < 3^η % θέση
- Χαμηλό IGF-I
- Παθολογική τιμή GH μετά από φαρμακολογική πρόκληση

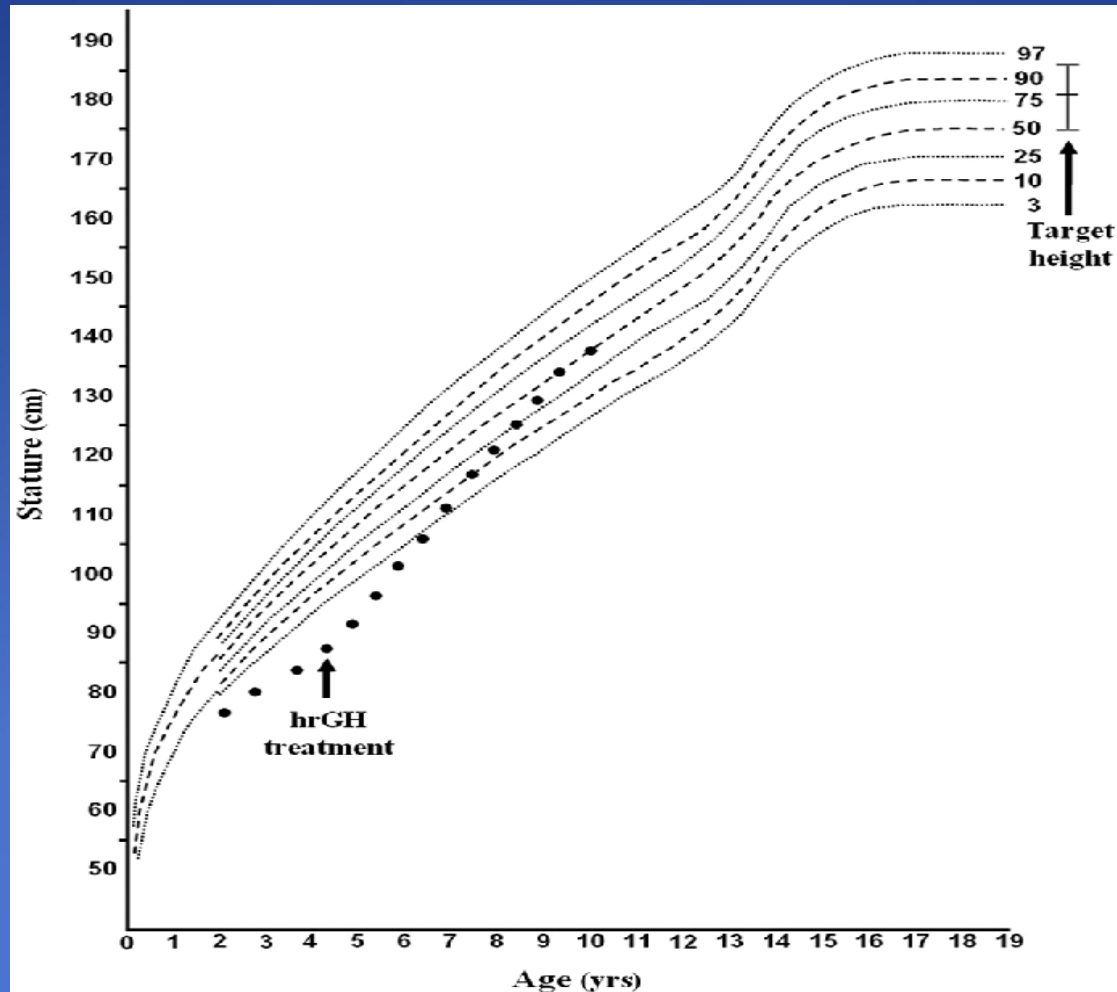

Κλασική Ανεπάρκεια της GH

Two Pituitary Dwarfs and Normal Sister:
General appearance

GHD μετά από θεραπεία με hGH

Κλασική Ανεπάρκεια της GH

35 ετών γυναίκα
με GHD

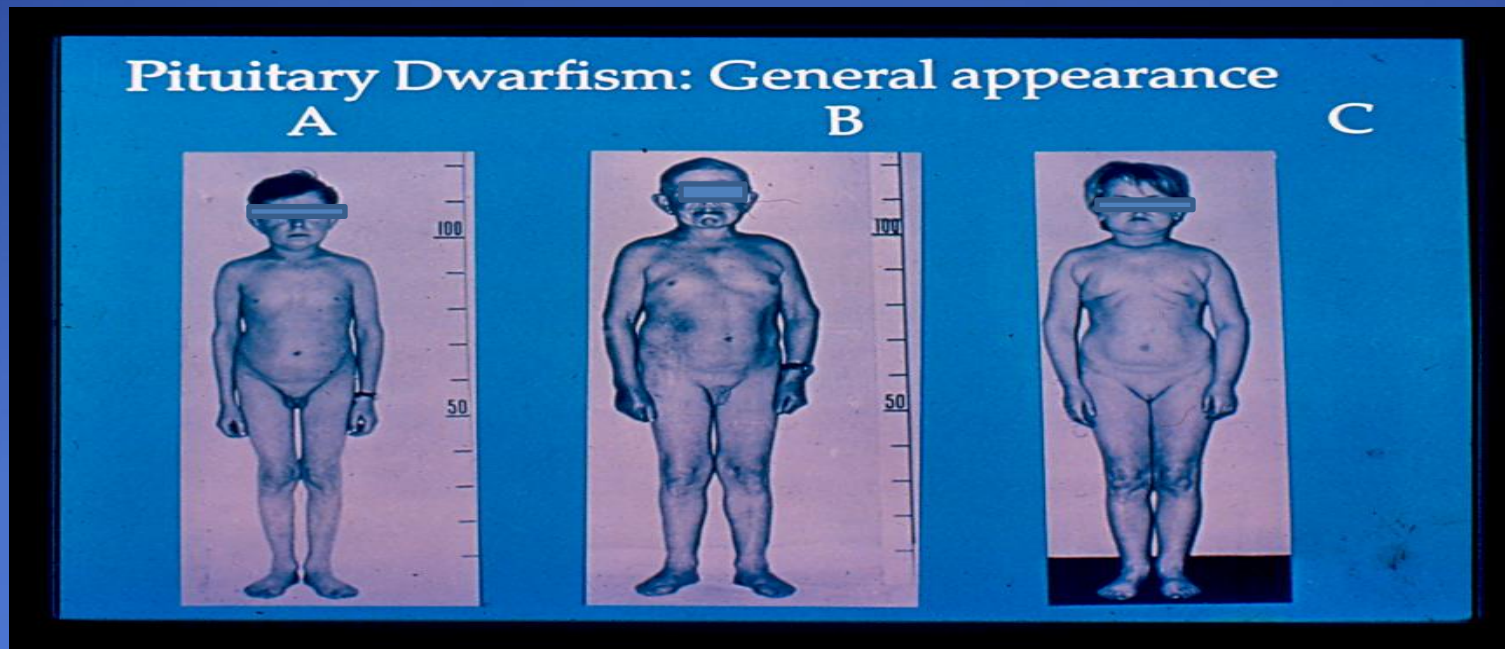
Κλασική Ανεπάρκεια GH

- Χωρίς θεραπεία με GH προκαλεί καθυστέρηση της ήβης και πρόωρη γήρανση

14 ετών

50 ετών

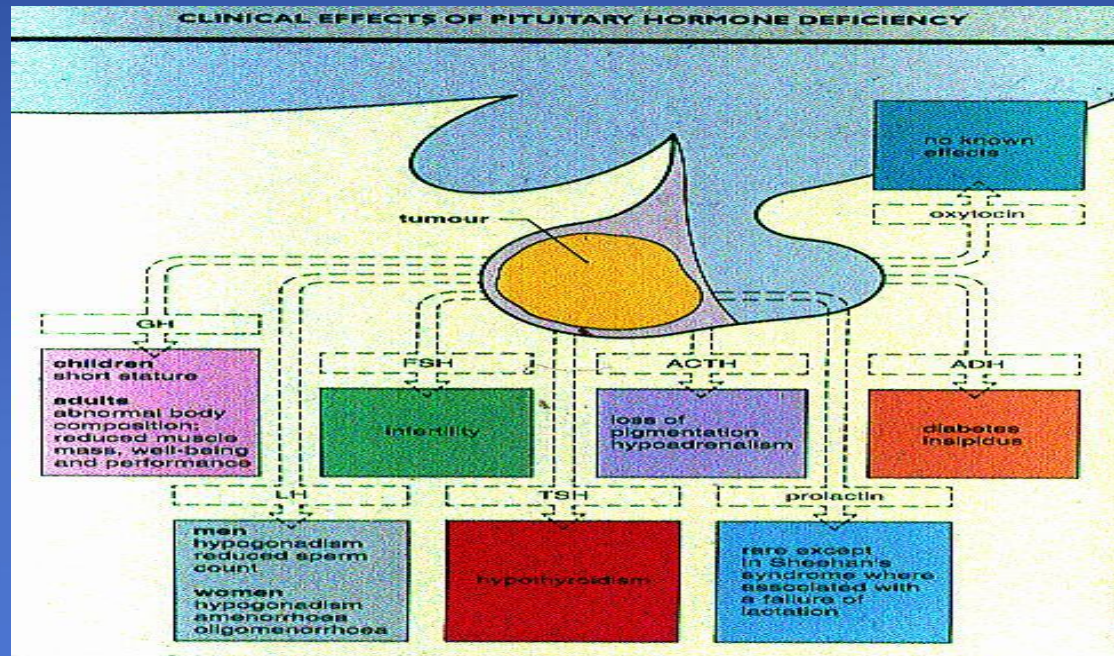
14 ετών

Όγκος και GH Ανεπάρκεια

- GH ανεπάρκεια: μπορεί να υπάρχει όγκος στην υπόφυση ή στον υποθάλαμο

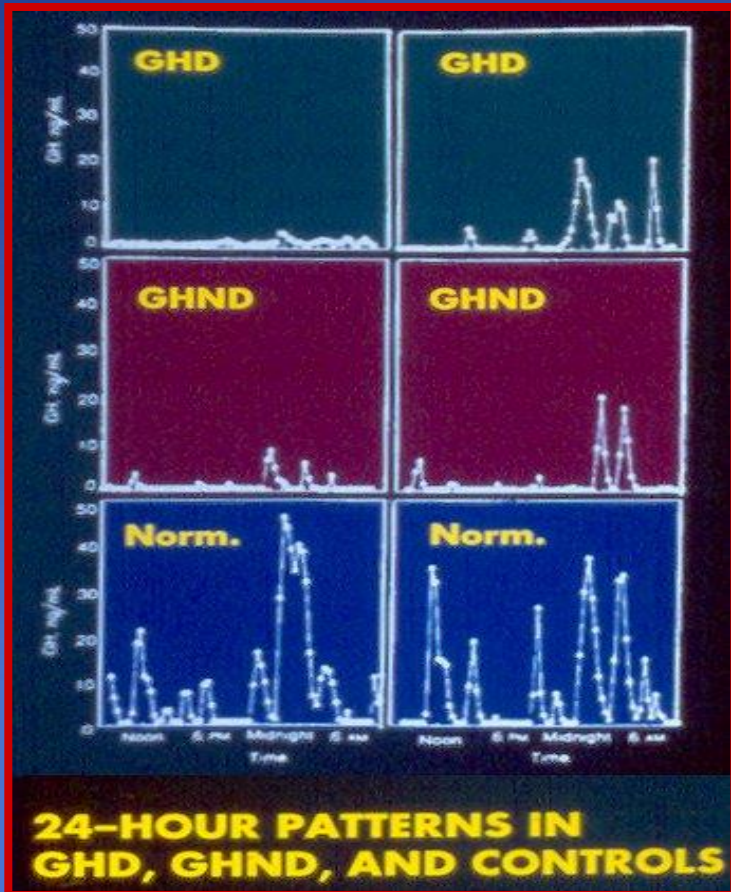

2) Νευροεκκριτική Δυσλειτουργία της Αυξητικής Ορμόνης (GHND) Spiliotis, BE, JAMA 251(17): 2223-2230, 1984

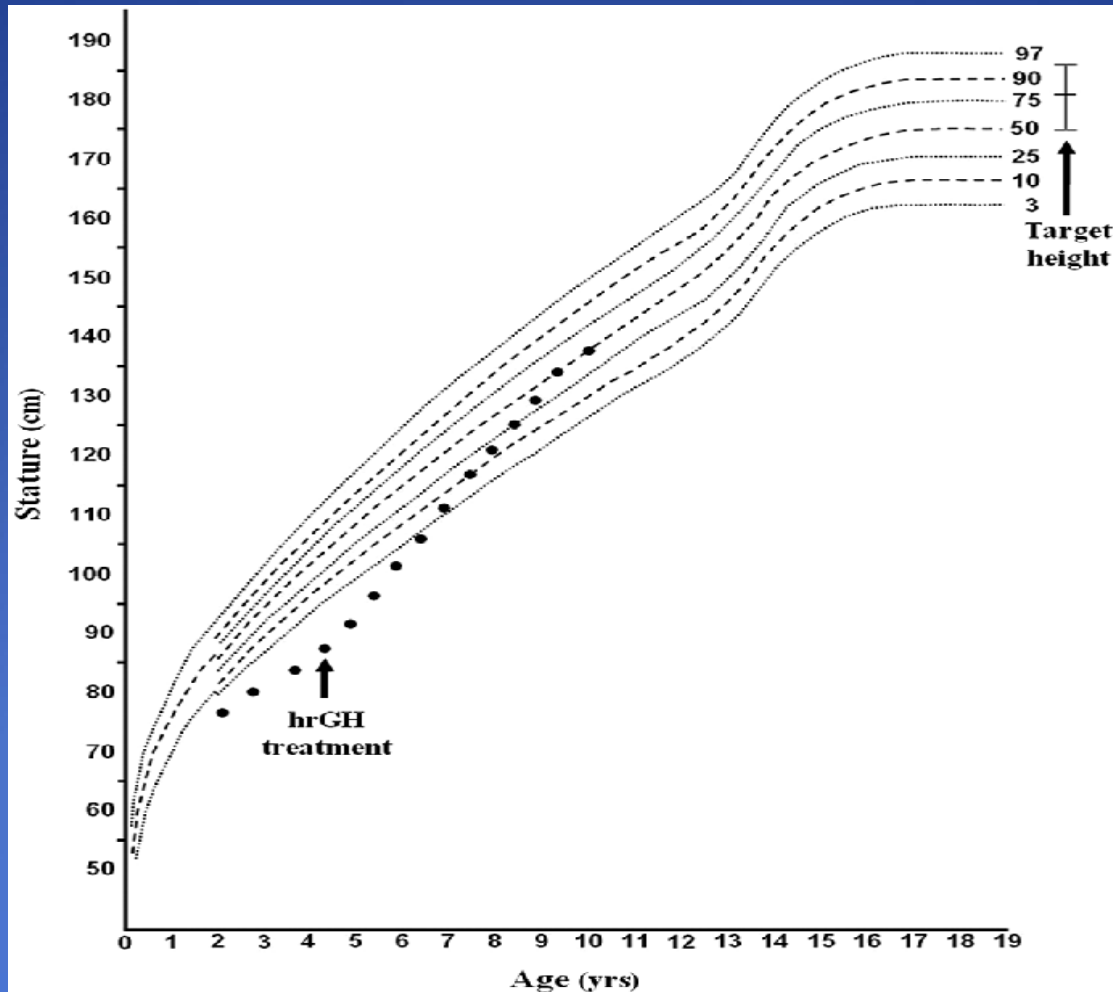
- Φυσιολογικό βάρος σώματος ή παχυσαρκία
- ύψος < 3^η % θέση Χαμηλό IGF-I
- Φυσιολογική τιμή GH (ΦΤ: ≥ 10 ng/ml) μετά από φαρμακολογική πρόκληση
- Αυξημένη ανταπόκριση IGF-I στο IGF-I Generation Test (300-400 % αύξηση)
- Παθολογική τιμή 24ωρης έκκρισης GH

Νευροεκκριτική Δυσλειτουργία της Αυξητικής Ορμόνης

GHND μετά από θεραπεία με hGH

Διαταραχές της GH - Θεραπεία με hGH

1) Κλασσική Ανεπάρκεια Αυξητικής Ορμόνης

- Χαμηλό IGF-I
- Παθολογικές Εξετάσεις Πρόκλησης GH

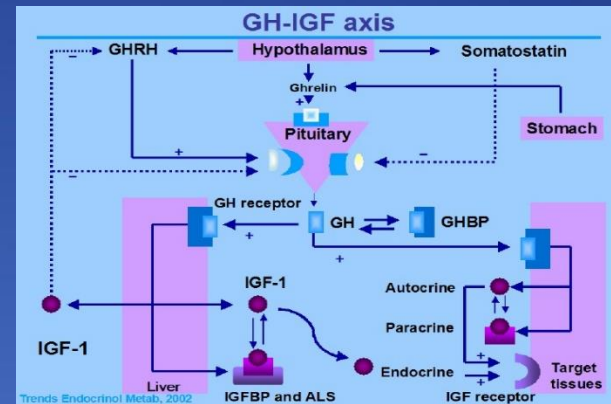
2) Νευροεκκριτική Δυσλειτουργία Αυξητικής Ορμόνης

- Χαμηλό IGF-I
- Φυσιολογικές Εξετάσεις Πρόκλησης GH
- Παθολογική 24ωρη Εξέταση GH

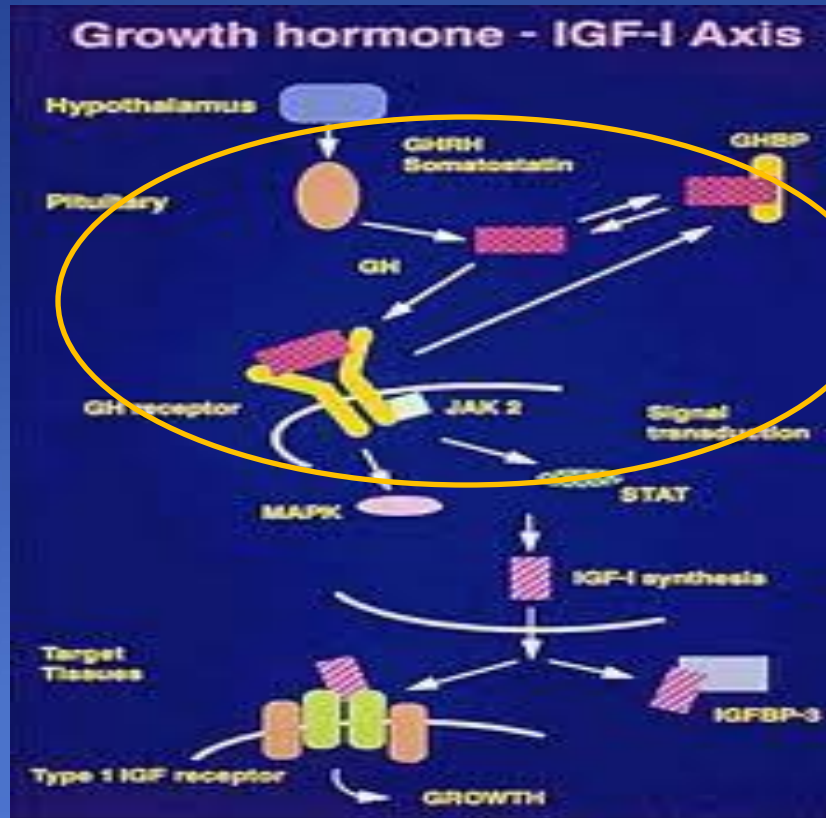

Σύνδρομα Μη Ανταπόκρισης GH (GH Insensitivity Syndromes)

- 1) Μεταλλάξεις Υποδοχέα GH
  - 2) Μεταλλάξεις IGF-I
  - 3) Ανεπάρκεια IGF-ALS
  - 4) Μετάλλαξη STAT5b
-
- Παθολογική ανταπόκριση IGF-I στο IGF-I Generation Test (< 30 % αύξηση)
  - Θεραπεία με συνθετική IGF-I

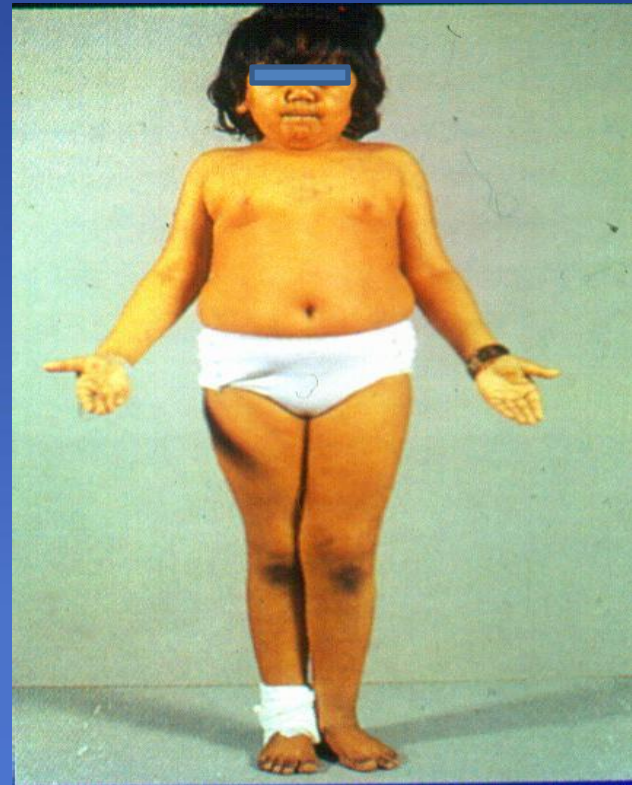
Μεταλλάξεις Υποδοχέα GH

Σύνδρομο Laron

Μεταλλάξεις στον Υποδοχέα GH

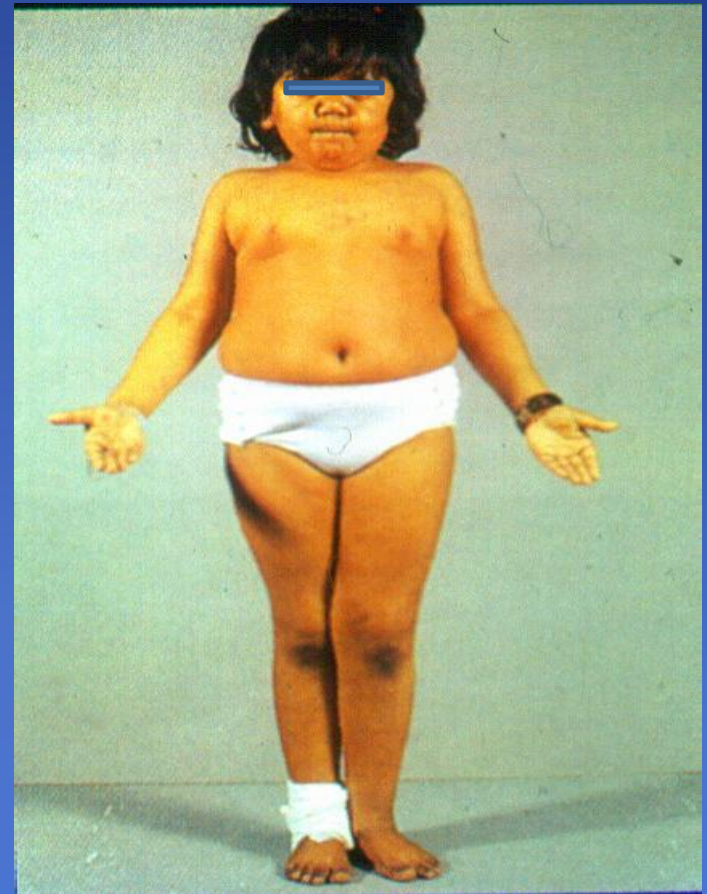
- Κοντό ανάστημα (ύψος $< 3^{\eta}$ % θέση)
- Φυσιολογικό βάρος σώματος
- Χαμηλό IGF-I
- Φυσιολογική τιμή GH (ΦΤ: ≥ 10 ng/ml) μετά από φαρμακολογική πρόκληση
- Φυσιολογική 24ωρη έκκριση της GH
- Παθολογική ανταπόκριση IGF-I στο IGF-I Generation Test (< 30 % αύξηση)

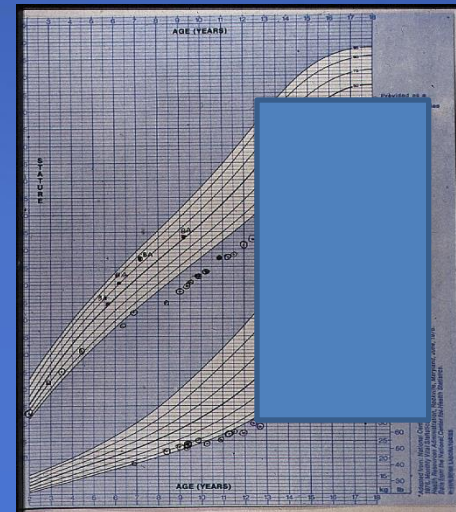
Σύνδρομο Laron:

(θεραπεία με συνθετικό IGF-I)

Καινούργια Διαταραχή GH

- Κοντό ανάστημα (ύψος < 3^η % θέση)
- Φυσιολογικό βάρος σώματος
- Χαμηλό IGF-I
- Φυσιολογική τιμή GH (ΦΤ: ≥ 10 ng/ml) μετά από φαρμακολογική πρόκληση
- Φυσιολογική 24ωρη έκκριση της GH
- Αυξημένη ανταπόκριση IGF-I στο IGF-I Generation Test: (200-300 % αύξηση)

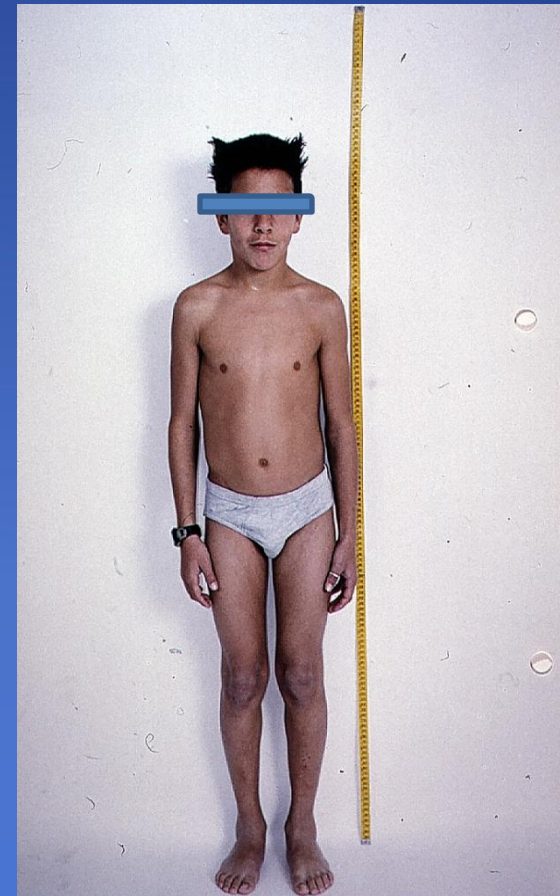
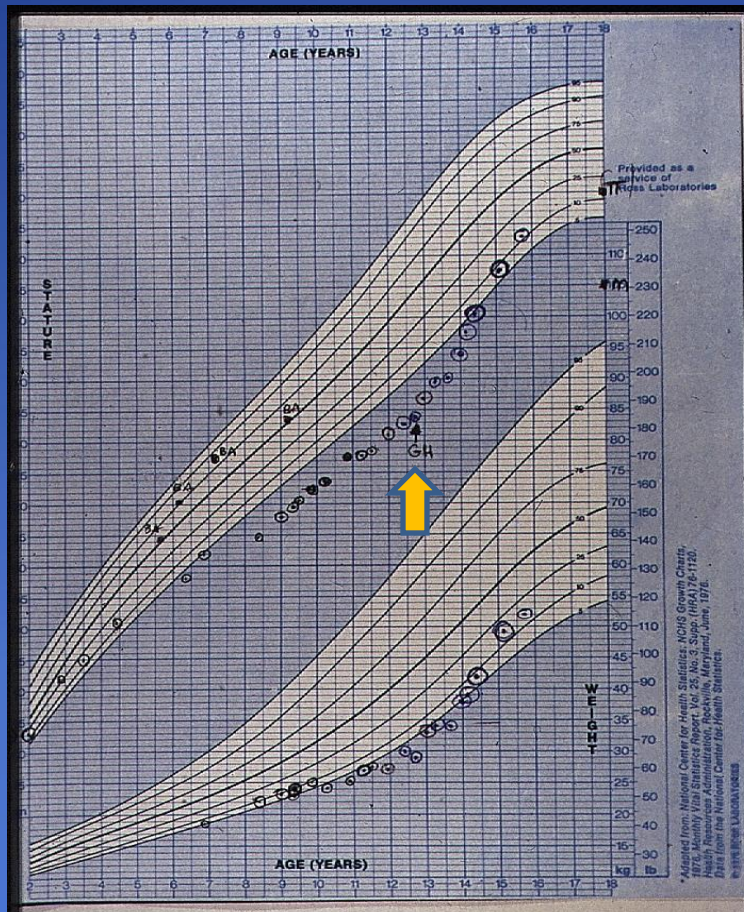
«Διαταραχή Σηματοδότησης GH (GHTD)»

FEBS Journal 273: 3454-3466, 2006

- Κοντό ανάστημα (ύψος < 3^η % θέση)
- Φυσιολογικό βάρος σώματος
- Χαμηλό IGF-I
- Φυσιολογική τιμή GH (ΦΤ: ≥ 10 ng/ml) μετά από φαρμακολογική πρόκληση
- Φυσιολογική 24ωρη έκκριση της GH
- Αυξημένη ανταπόκριση IGF-I στο IGF-I Generation Test: (200-300 % αύξηση)

Διαταραχή Σηματοδότησης GH (GHTD) (Θεραπεία με hGH)

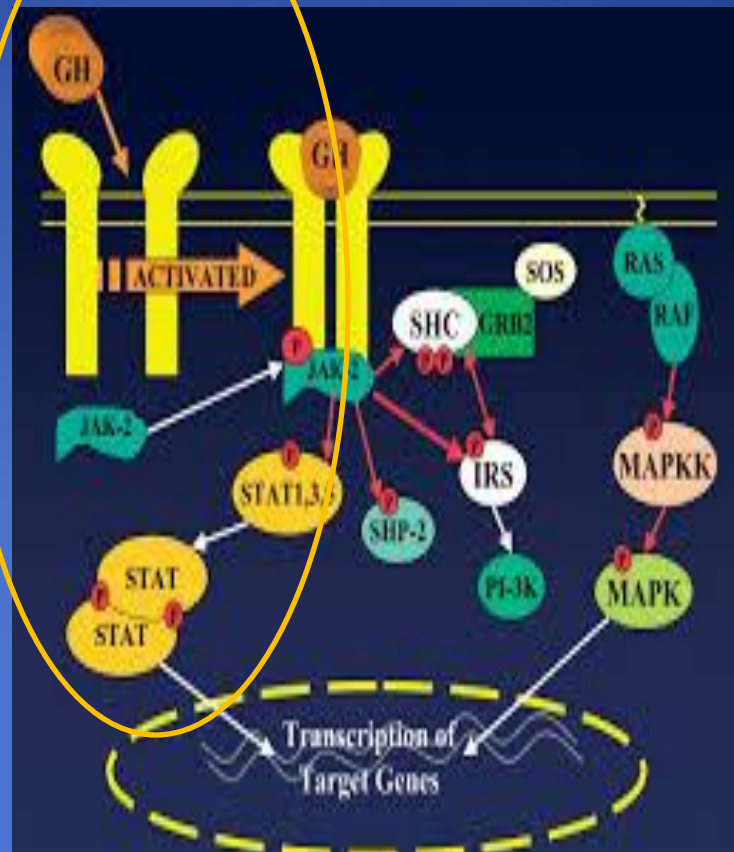

Ταχύτητα Ανάπτυξης Παιδιών με GHTD πριν και μετά από θεραπεία με συνθετική αυξητική ορμόνη (hGH)

n	Before (cm/yr)	1 st yr (cm/yr)	2 nd yr (cm/yr)	3 rd yr (cm/yr)
4	2.3 $\pm$ 0.6	9.5 $\pm$ 2.0	8.8 $\pm$ 1.0	6.5 $\pm$ 0.7

Ερευνητική Μελέτη στο Μοριακό Εργαστήριο Παιδιατρικής Ενδοκρινολογίας Παν/μιου Πατρών για την «Διαταραχή Σηματοδότησης GH (GHTD)»

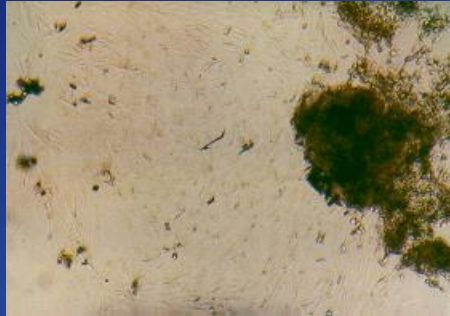
► 1) Βιοψία ούλων για την δημιουργία καλλιέργειων ινοβλαστών: 4 ασθενείς και 4 μάρτυρες

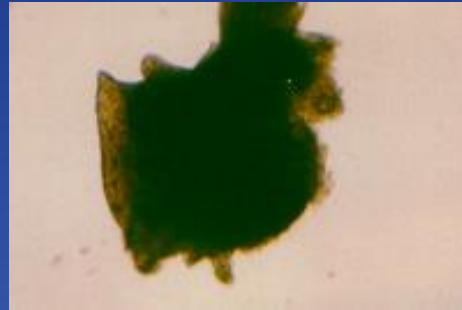
ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Καλλιέργειες ινοβλαστών:

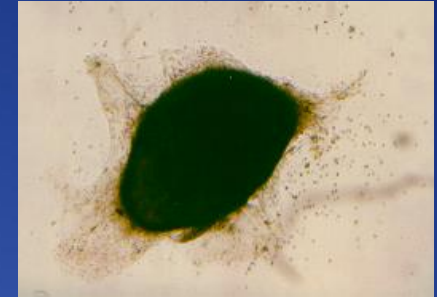
A

B

C

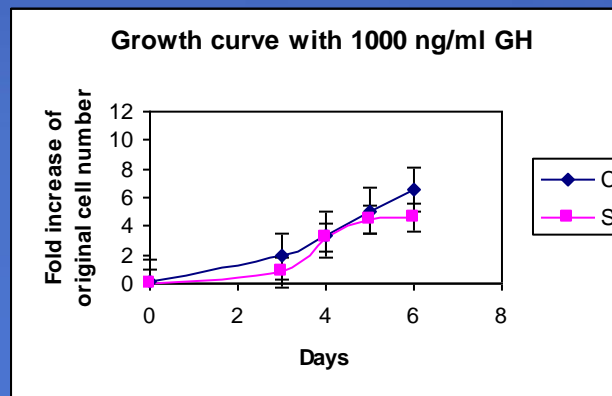
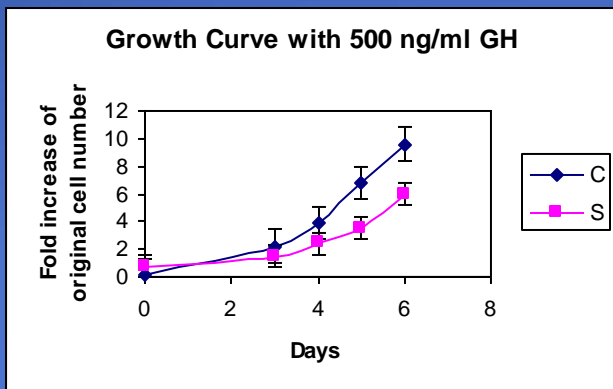
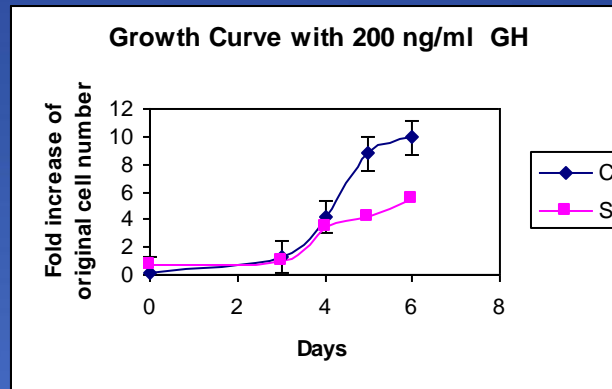
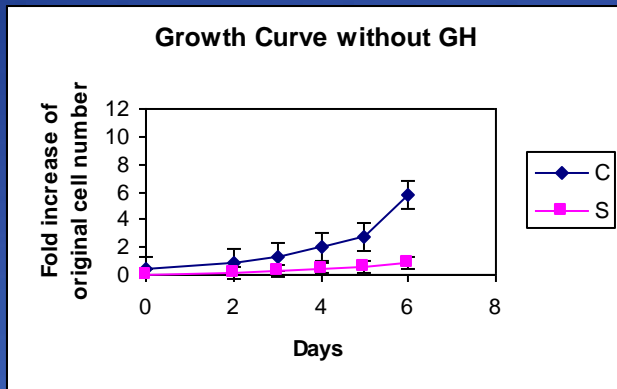
A. Μάρτυρας: gingival biopsy in DMEM without GH

B. Ασθενείς: gingival biopsy in DMEM without GH

C. Ασθενείς: gingival biopsy in DMEM with 5μg/ml GH

Η προσθήκη hGH (5 μg/ml) στις βιοψίες ούλων των ασθενών ήταν αναγκαία για να δημιουργηθούν οι ινοβλάστες ενώ δεν ήταν αναγκαία στις βιοψίες ούλων των μαρτύρων

Καμπύλες αύξησης ινοβλαστών μαρτύρων (C) και ασθενών (S) μετά από χορήγηση hGH

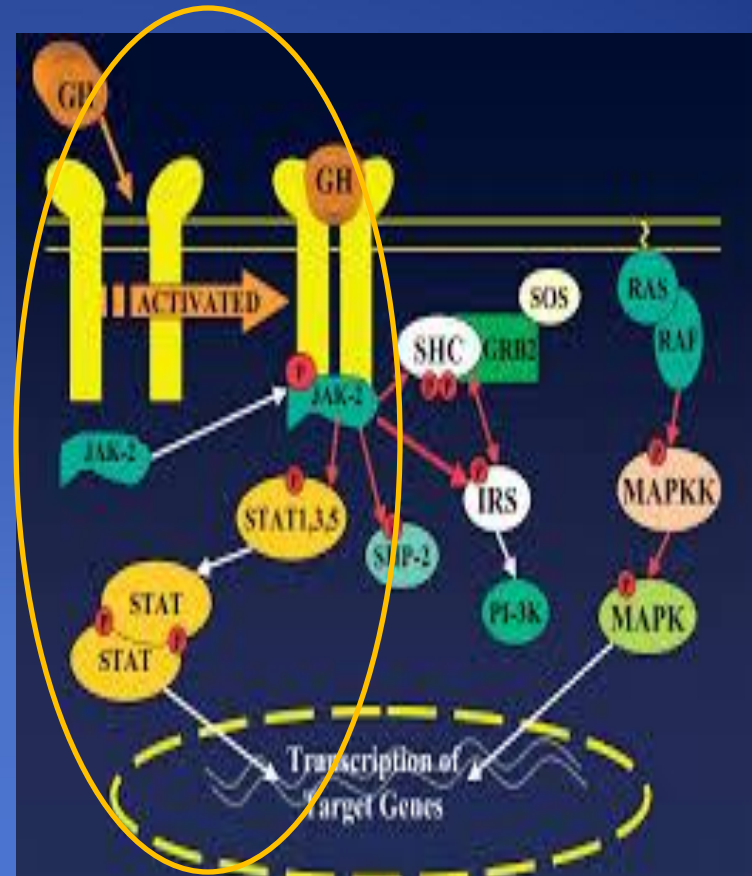

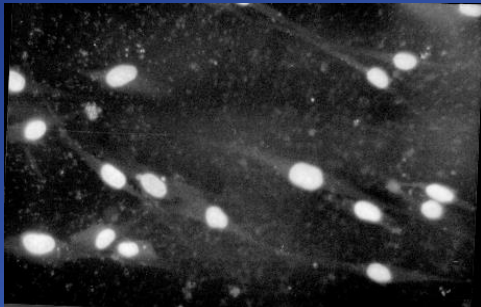
Ερευνητική Μελέτη στο Μοριακό Εργαστήριο Παιδιατρικής Ενδοκρινολογίας Παν/μιου Πατρών για την «Διαταραχή Σηματοδότησης GH (GHTD)»

2) Ενσωμάτωση BrDU
(Bromodeoxyuridine) στους
ινοβλάστες

Μόνο κύτταρα που συνθέτουν
DNA ενσωματώνουν την
BrDU

Προσθήκης BrDU για μελέτη κυττάρων που συνθέτουν DNA

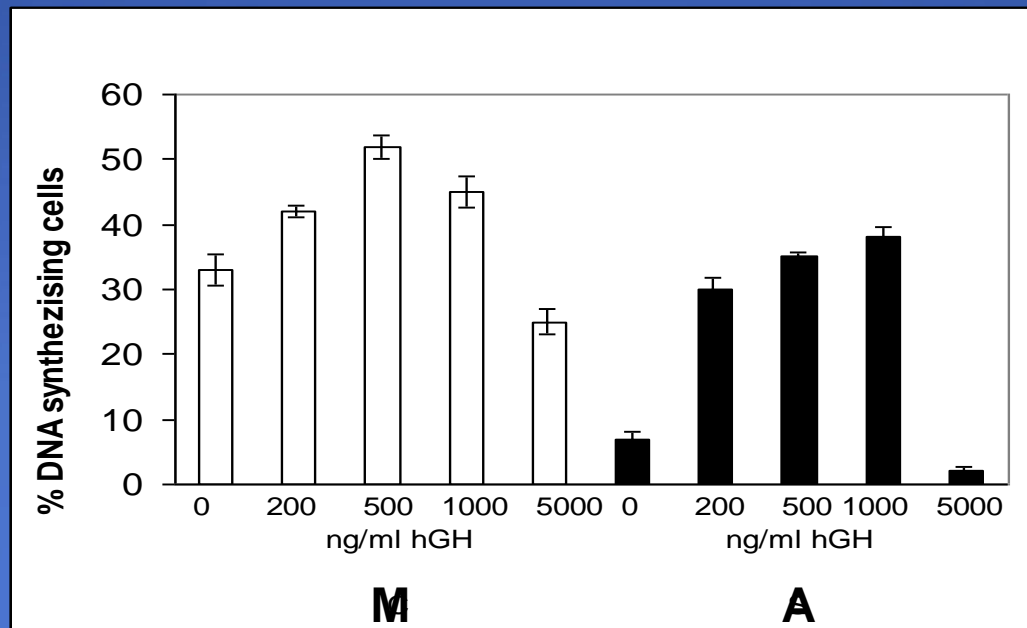
BrDU στους
Ινοβλάστες
Μαρτύρων
(M)

BrDU στους
Ινοβλάστες
Ασθενών
(A)

Μεγάλη μείωση των κυττάρων που συνθέτουν DNA στους ινοβλάστες των A (31% χαμηλότερο από των M)

Αύξηση κυττάρων που συνθέτουν DNA (ενσωμάτωσης BrDU) μετά από προσθήκης hGH

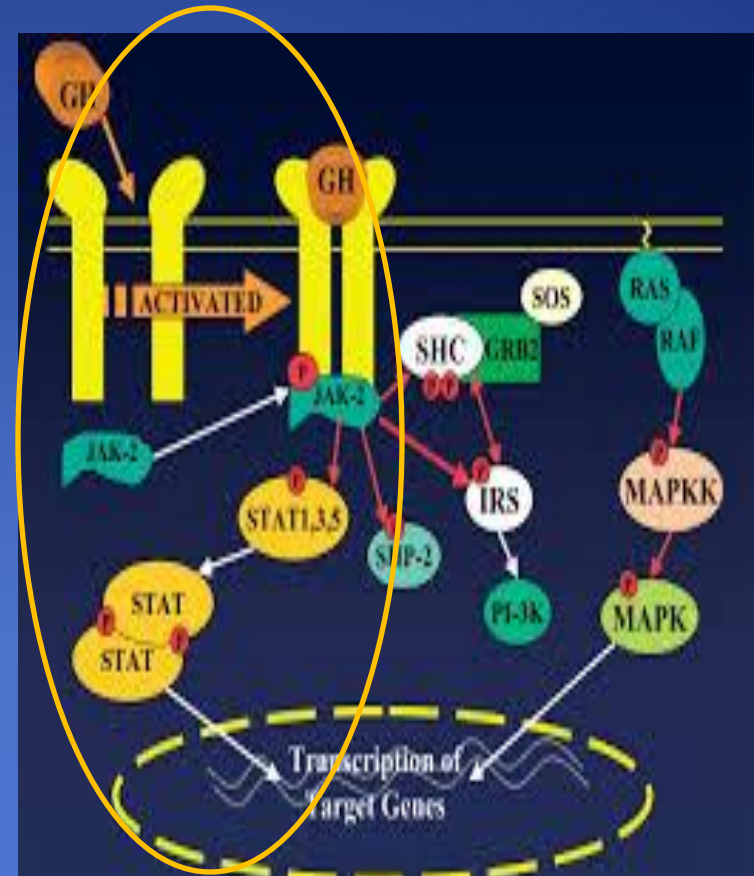

Ερευνητική Μελέτη στο Μοριακό Εργαστήριο Παιδιατρικής Ενδοκρινολογίας Παν/μιου Πατρών για την «Διαταραχή Σηματοδότησης GH (GHTD)»

3)) Μελέτη του σηματοδοτικού μονοπατιού της GH με Western blotting

- GHR
- JAK₂
- STATs 1,3,5

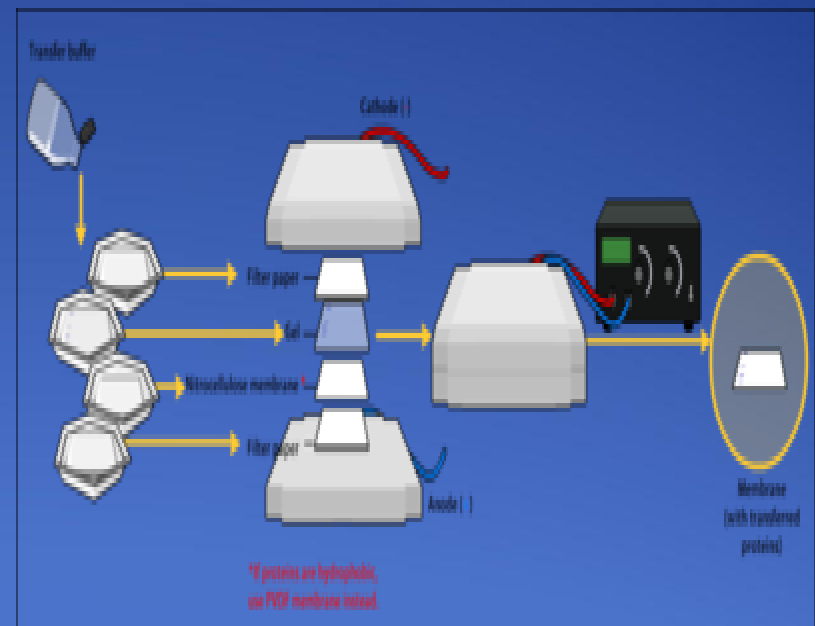
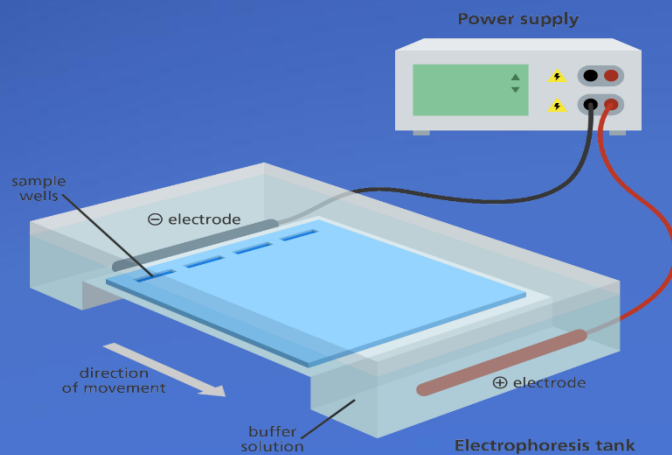
(παράγοντες μεταγραφής και μεταφοράς σήματος)

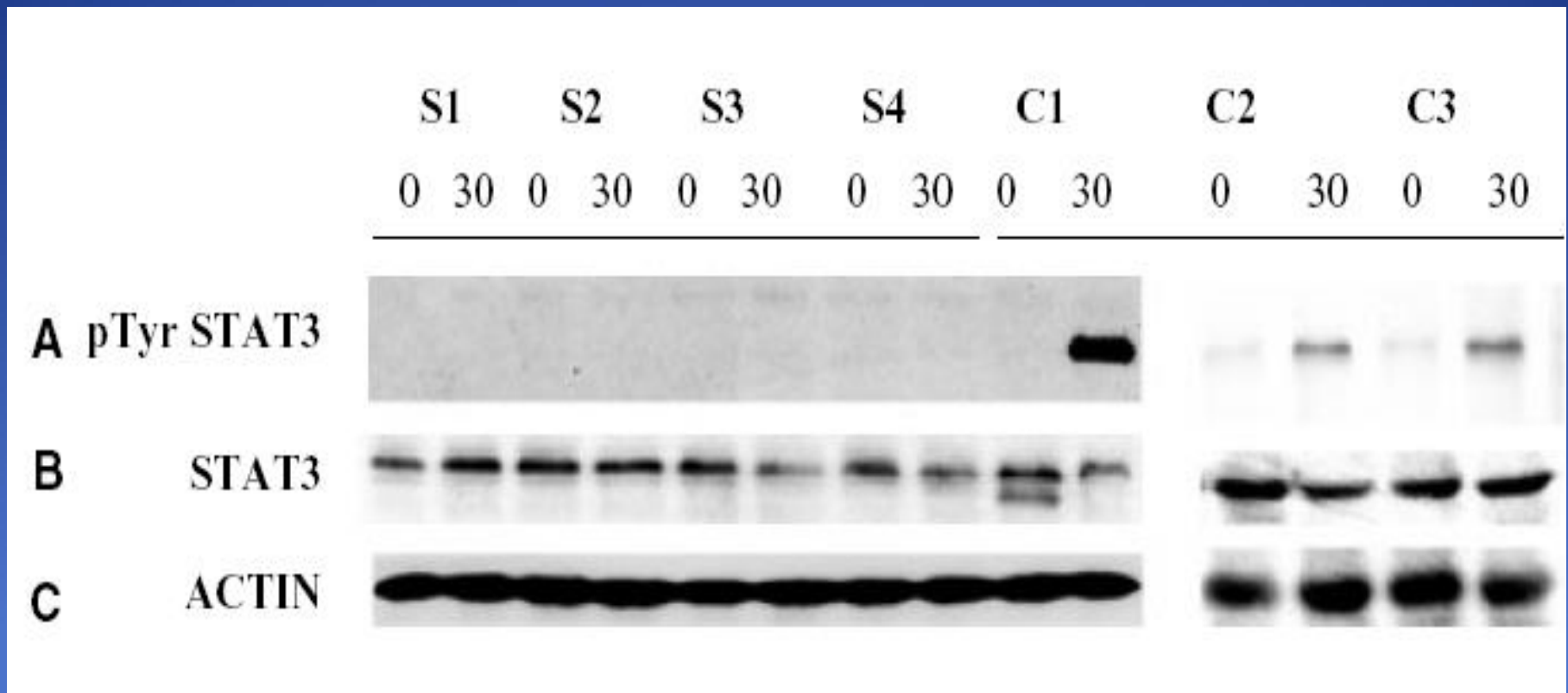
Western blots

Ανοσοκατακρήμνιση κατά Western

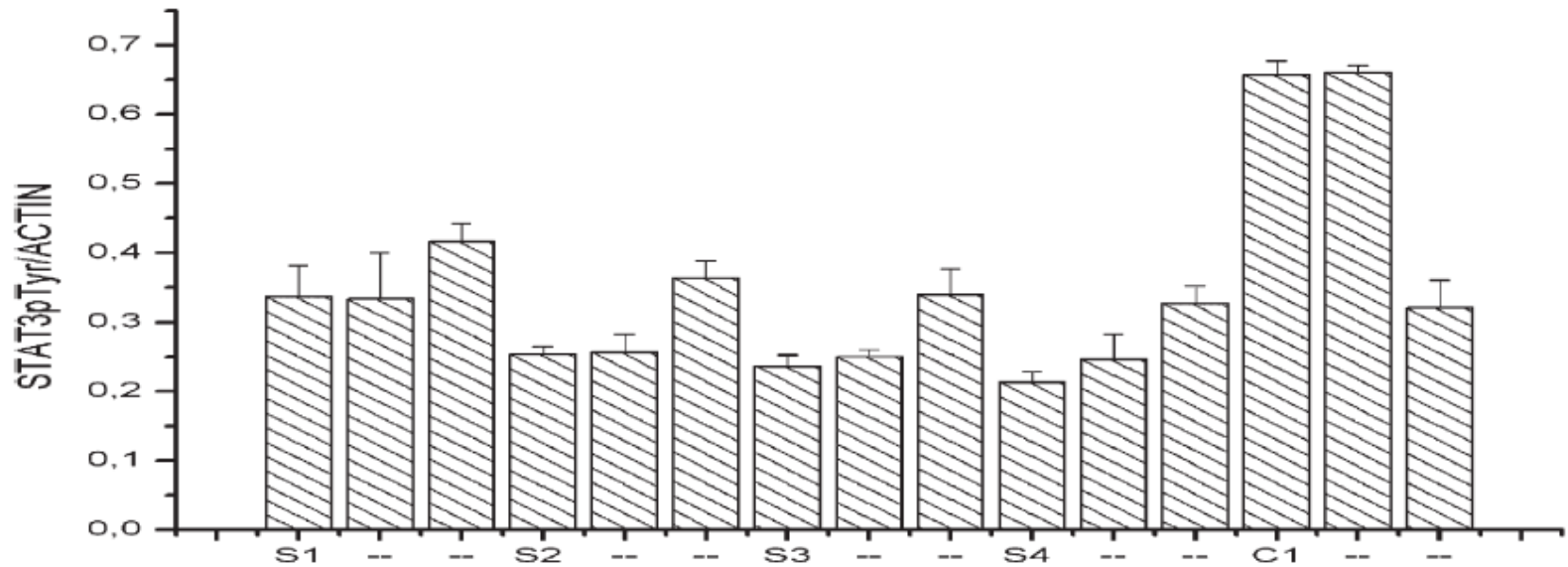
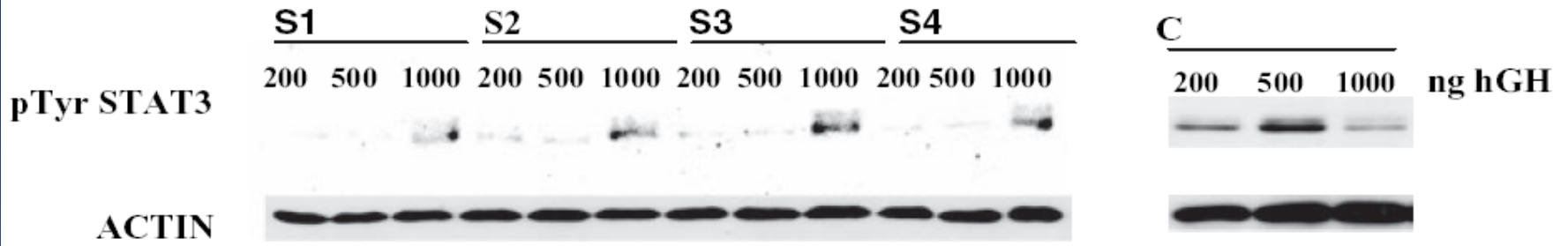
- Χρησιμοποιείται για την Ανίχνευση της έκφρασης πρωτεϊνών

Διαταραχή στην Φωσφορυλίωση του STAT-3 μετά από αγωγή με 200 ng/ml hGH. (ανοσοκατακρήνιση κατα Western)

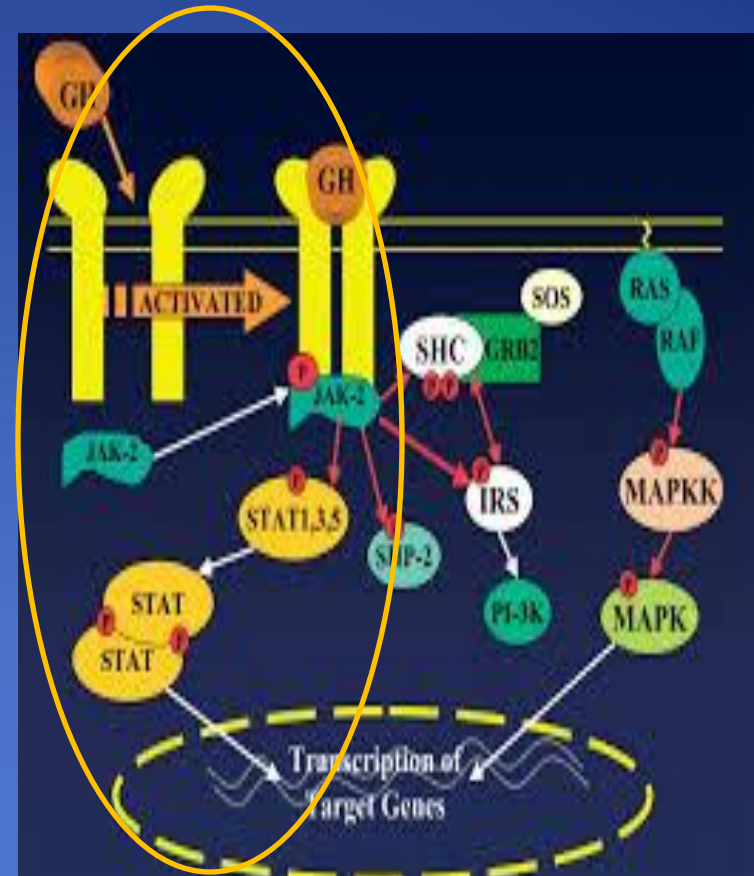

Ενεργοποίηση του STAT-3 με αυξημένη δόση hGH (1000 $\mu\text{g}/\text{ml}$)

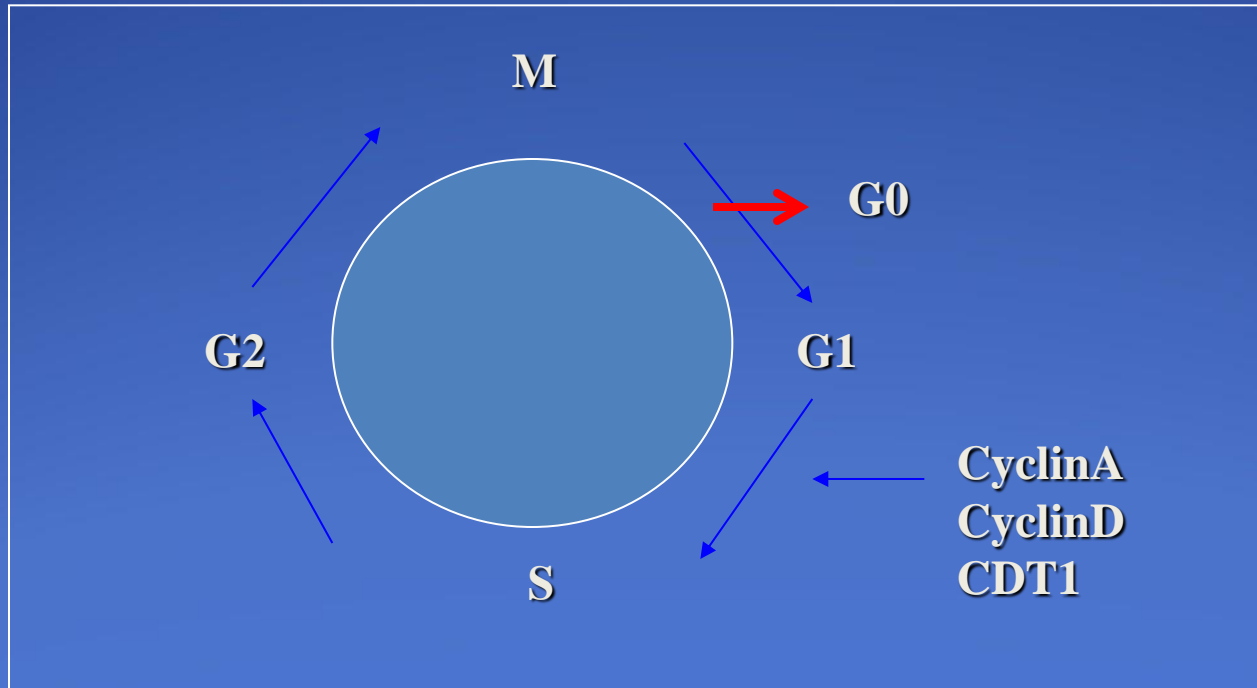
Ερευνητική Μελέτη στο Μοριακό Εργαστήριο Παιδιατρικής
Ενδοκρινολογίας Παν/μιου Πατρών για την
«Διαταραχή Σηματοδότησης GH (GHTD) »

- ▶ 4) Ανάλυση κυτταρικού κύκλου με FACS (Flow cytometry cell cycle analysis)

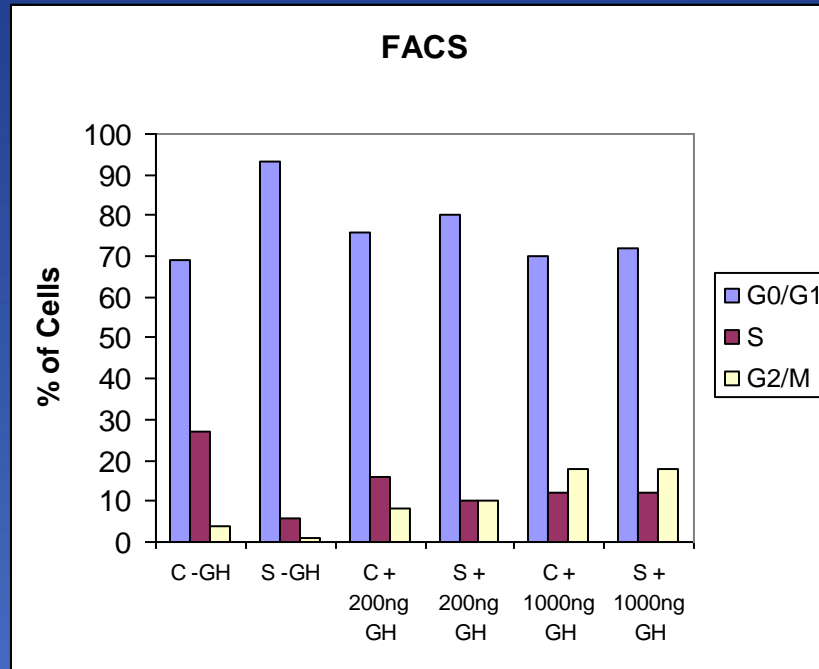

Κυτταρικός Κύκλος

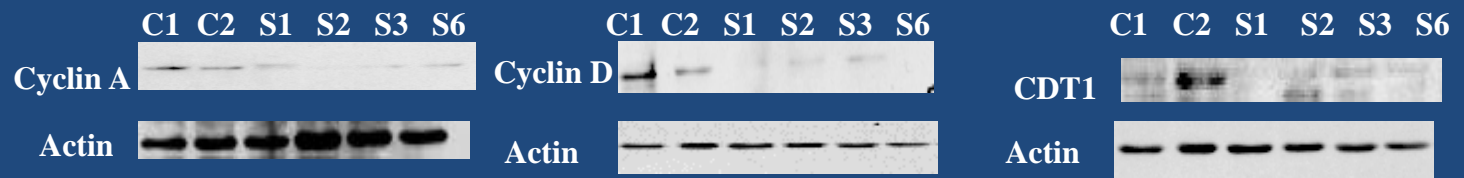

Ανάλυση κυτταρικού Κύκλου

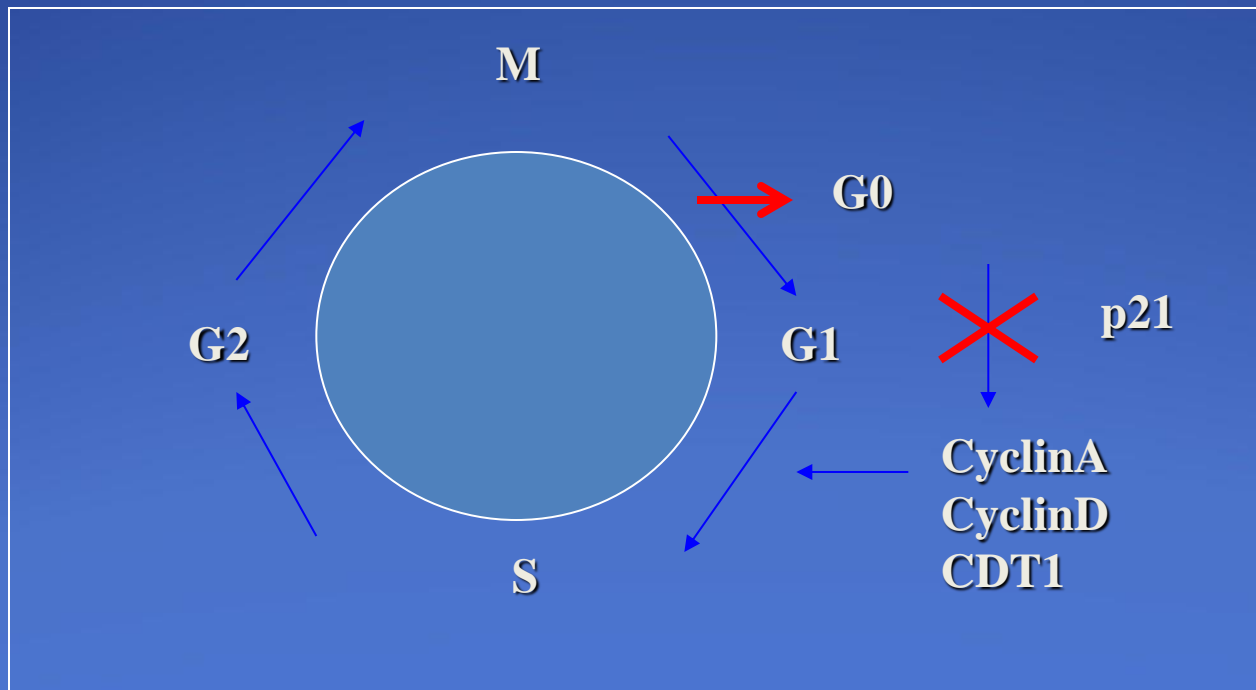

S: Ασθενείς
C: Μάρτυρες

Το μεγαλύτερο ποσοστό των ινοβλαστών των ασθενών (χωρίς την προσθήκη hGH) είχαν παραμείνει στην G0/G1 φάση

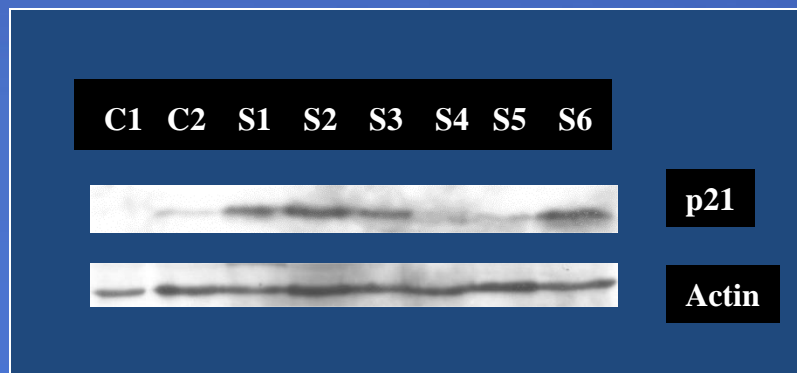
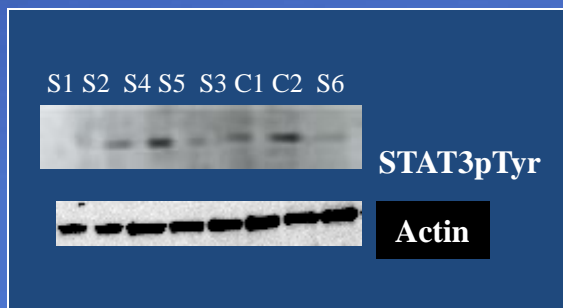

Μείωση Κυκλινών A και D και CDT1 στους ασθενείς (S)

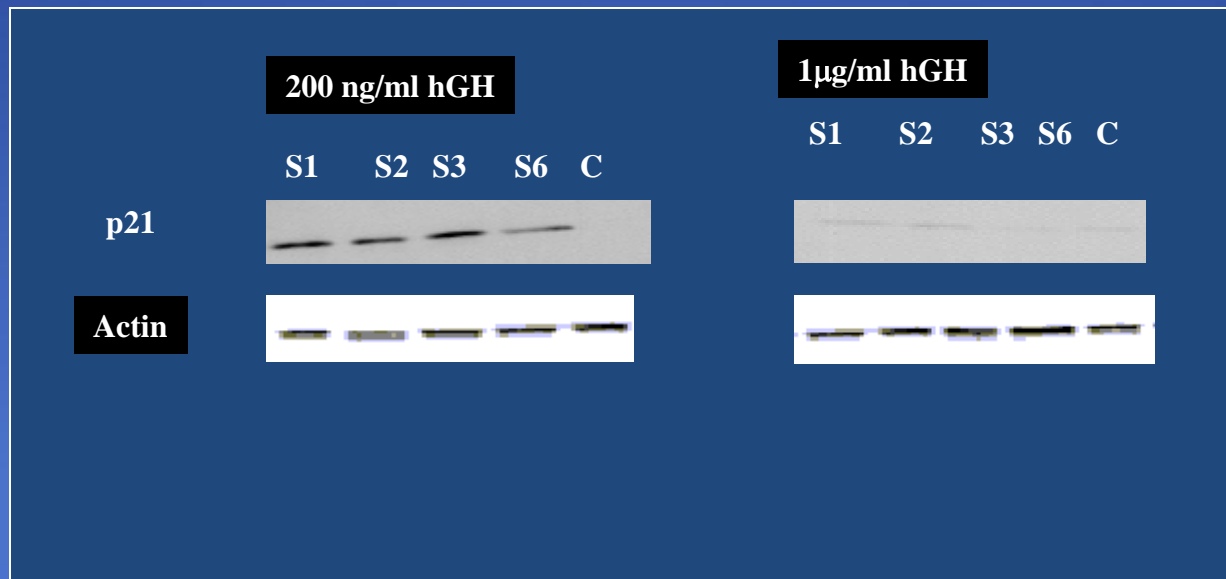

Υπερέκφραση του αναστολέα του κυτταρικού κύκλου p21

Στους ίδιους ασθενείς με την διαταραχή στην φωσφορυλίωση του STAT3 οι ινοβλάστες δείχνουν υπερέκφραση του αναστολέα των κυκλινών **p21**

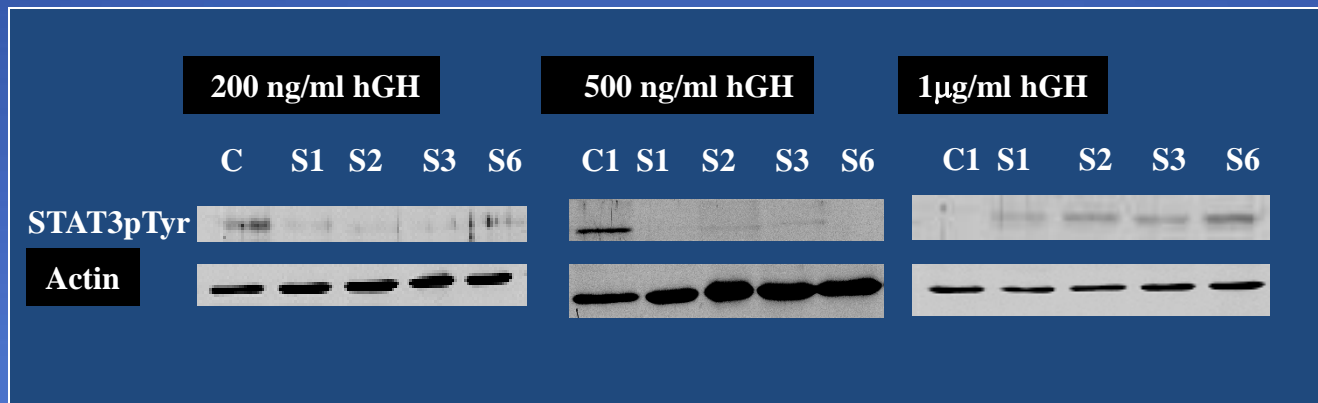
Παράδοξη ελάττωση της έκφρασης του p21 μετά από μεγαλύτερες δόσεις hGH στους ινοβλάστες των ασθενών

C: Μάρτυρες και S: Ασθενείς

Φωσφορυλίωση του STAT3

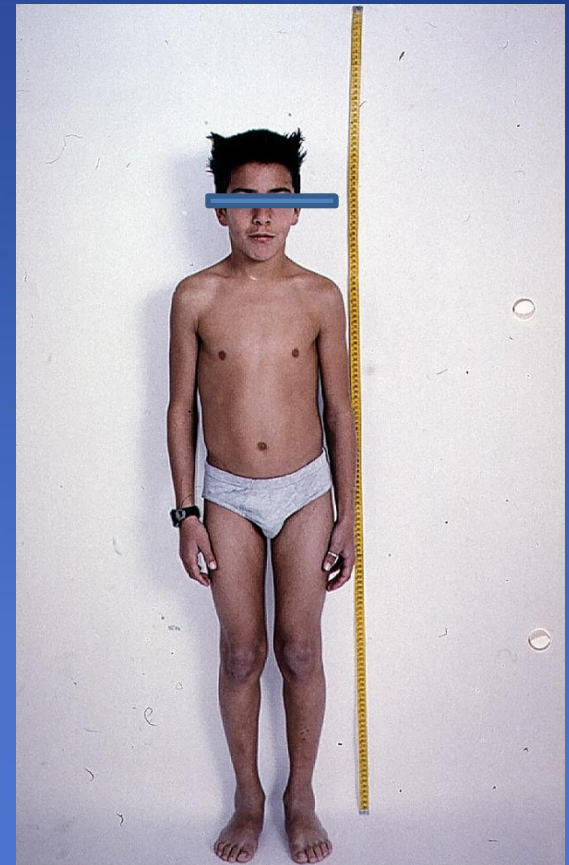
Η φωσφορυλίωση του STAT3 (STAT3pTyr) στους ινοβλάστες των ασθενών πραγματοποιείται με μεγαλύτερη δόση της hGH (1 $\mu\text{g/ml}$), ενώ η ίδια δόση καταστέλλει την φωσφορυλίωση του STAT3 pTyr στους ινοβλάστες των μαρτύρων

C: Μάρτυρες και S: Ασθενείς

Διαταραχή Σηματοδότησης GH (GHTD)

- Διαταραχές στο μοριακό επίπεδο:
  - 1) Παθολογική ενεργοποίηση του μεταγραφικού και μεταβιβαστικού παράγοντα STAT-3
  - 2) Υπερέκφραση του αναστολέα του κυτταρικού κύκλου p21

Συμπεράσματα

Στους 4 ασθενείς με «Διαταραχή Σηματοδότησης GH» βρέθηκαν τα εξής:

- ▶ 1) Μειωμένη αύξηση των κυττάρων και μειωμένος αριθμός κυττάρων που συνθέτουν DNA
- ▶ 2) Μεγαλύτερο ποσοστό των κυττάρων στην G0 φάση του κυτταρικού κύκλου
- ▶ 3) Υπερέκφραση του αναστολέα του κυτταρικού κύκλου, p21
- ▶ 4) Μειωμένη φωσφορυλίωση του STAT3 στα κύτταρα
- ▶ 5) Σημαντική βελτίωση των κυτταρικών διαταραχών μετά από χορήγηση μεγαλύτερων δόσεων αυξητικής ορμόνης

Θεραπεία «Διαταραχή Σηματοδότησης GH (GHTD)»

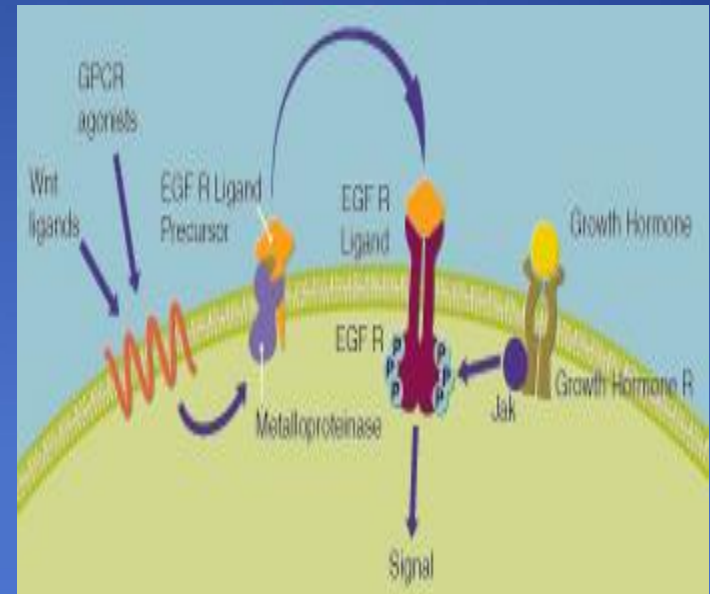
- Γιατί είναι επιτυχής η θεραπεία με GH στην «Διαταραχή Σηματοδότησης GH» ενώ υπάρχει πρόβλημα στο μεταγωγικό μονοπάτι της GH;

Epidermal growth factor receptor (EGFR) involvement in successful growth hormone (GH) signaling in GH transduction defect

Kostopoulou.E. et al. *JPEM*. 2017 Feb 1;30(2):221-230

- Ο EGFR (που συνομιλεί με το μονοπάτι GH) φαίνεται να συμμετέχει στην επιτυχή μεταγωγή του σήματος GH μετά από χορήγηση αυξημένης δόσης hGH
- Το EGF/EGFR μονοπάτι, σε αντίθεση με το GH μονοπάτι, ενεργοποιείται με μεγαλύτερη ευχέρεια στους ασθενείς με GHTD

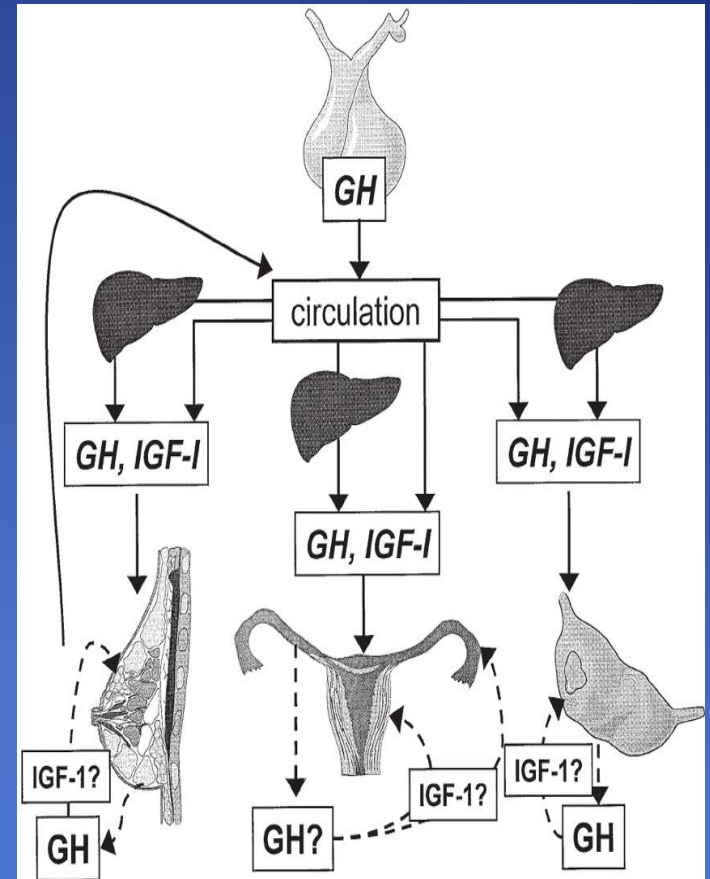

Δράσεις της Αυξητικής Ορμόνης στην Αναπαραγωγή

- Υποφυσιακή GH και ηπατική IGF-I ρυθμίζουν την λειτουργία των μαζικών αδένων, ωοθηκών και σαλπίγγων
- GH δημιουργείται επίσης στους μαζικούς αδένες, πλακούντα ωοθήκες και σάλπιγγες και μαζί με την τοπική IGF-I επηρεάζουν την αναπαραγωγή

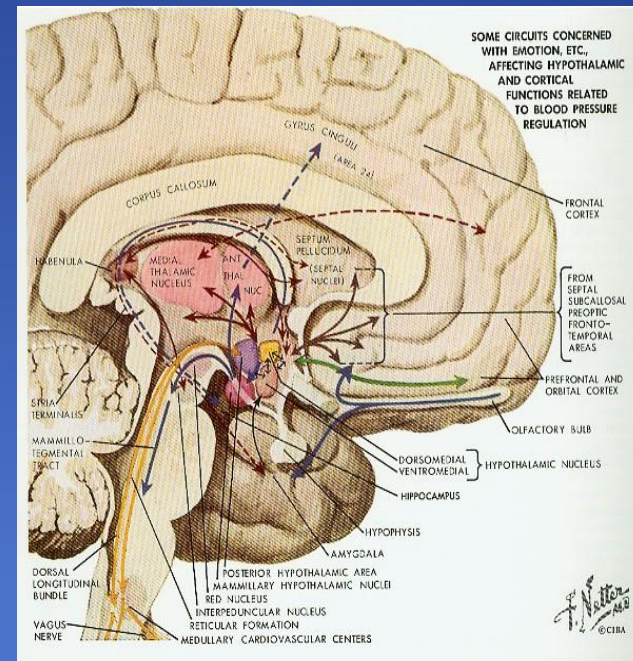
J Endocrinol 2001; 168(1):1- 23

BMC Pregnancy and Childbirth 2020; 20, 310:2-10

Ρύθμιση της Ήβης

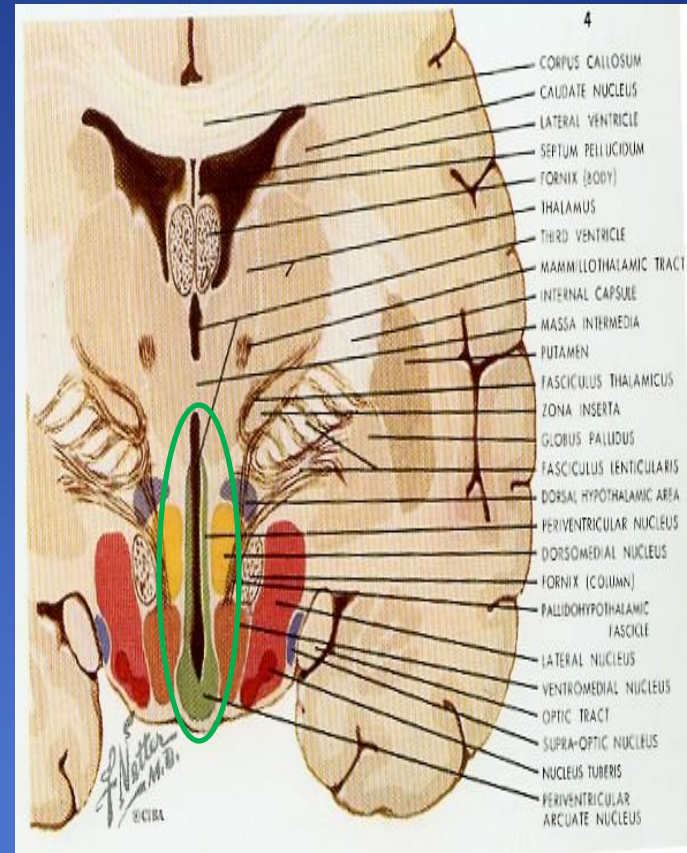
- Υποθάλαμο: Εκλυτικός παράγοντας των γοναδοτροπινών, **GnRH**
- Υπόφυση: Γοναδοτροπίνες, **LH** και **FSH**

Ρύθμιση της Ήβης

- Ο βηματοδότης των νευρώνων του GnRH εντοπίζεται στον τοξοειδή πυρήνα (arcuate nucleus) του υποθαλάμου και ρυθμίζει της αυξομειώσεις του GnRH

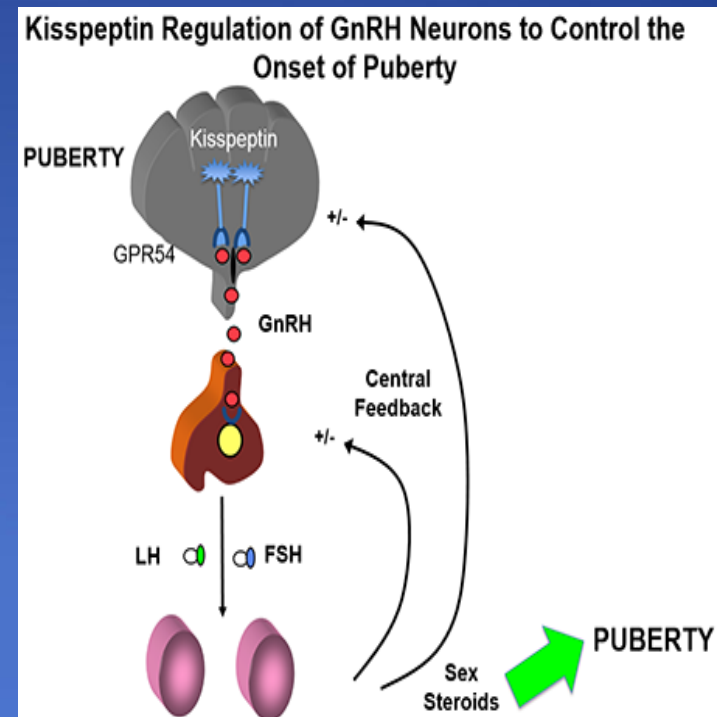
Knobil, E. Proc Natl Acad Sci, Dec. 84(23): 8745-9, 1987.

Kisspeptins-GPR54

- Οι μελέτες δείχνουν ότι ο **Βηματοδότης** που επηρεάζει τις αυξομειώσεις του GnRH μπορεί να είναι **Kisspeptin πεπτίδιο** που συνδεεται με τον υποδοχέα: GPR54(KISSR1)

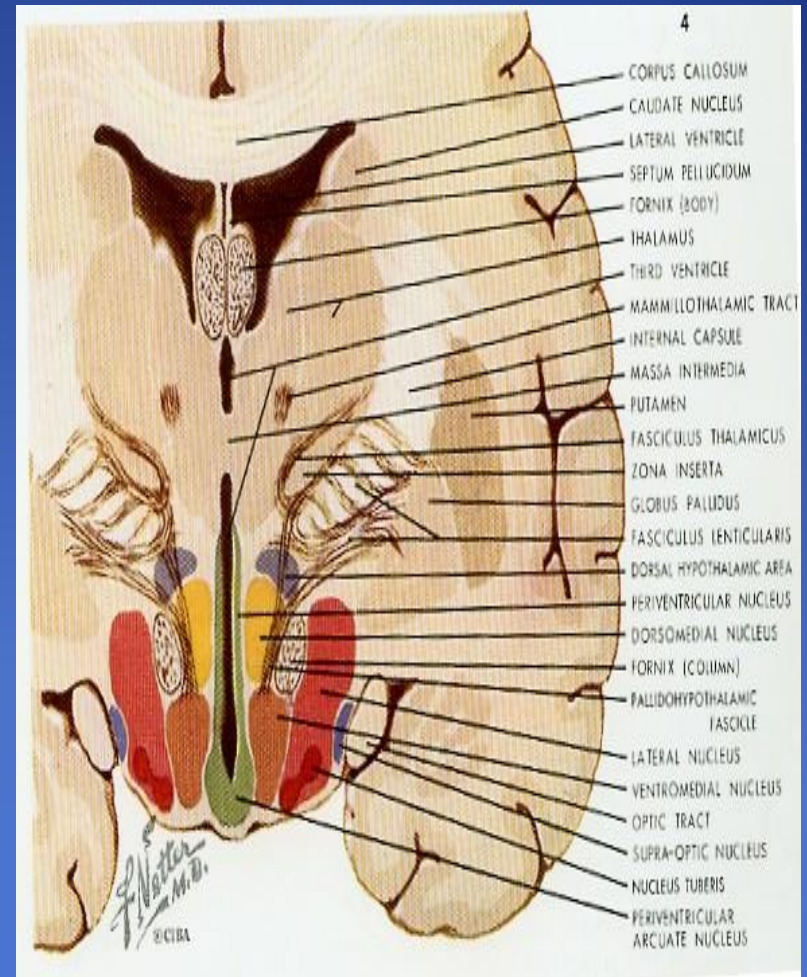
Human Reproduction Update, Vol.20, No.4 pp. 485-500, 2014

GH και GnRH – ρύθμιση της ήβης

- Η GH φαίνεται να συμμετέχει στην ρύθμιση της ήβης επηρεάζοντας την ενεργοποίηση του Βηματοδότη του GnRH

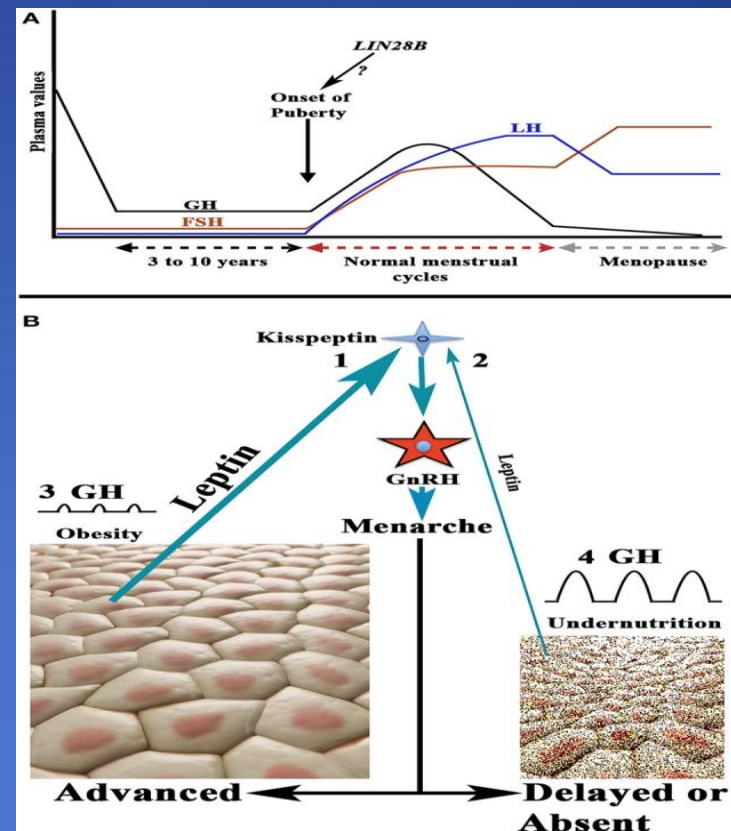
Int. J. Mol. Sci. 2018, 19, 375

Kisspeptin και GH

- Η **GH** φαίνεται να επηρεάζει την εμμηναρχή και την έμμηνος ρύση διαμέσου της **Kisspeptin**

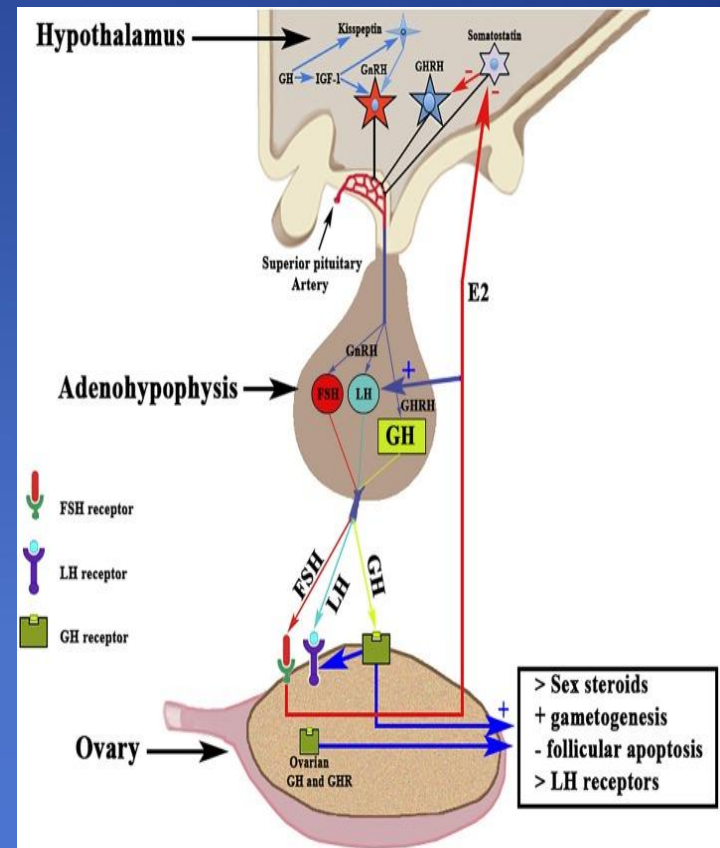
Frontiers in Endocrinol July 2019; 10, 450

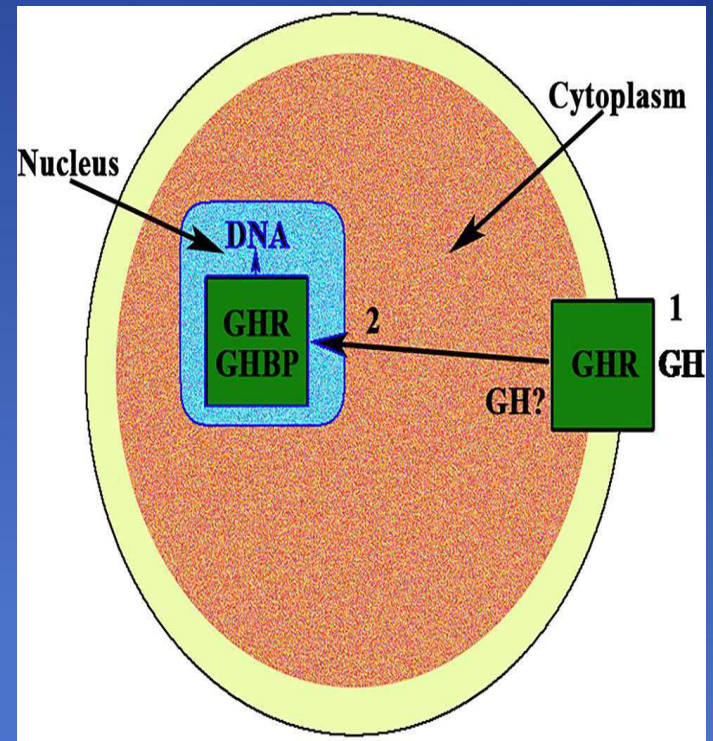
Δράση GH στις ωοθήκες

- **Επιδρά:**
- στην παραγωγή της οιστραδιόλης και της προγεστερόνης
- στην γαμετογένεση (gametogenesis)
- στην απόπτωση των ωοθυλακίων
- στον LH υποδοχέα

GH, GHBP και GHR στα ωάρια

- Η GH δρα:
- στους υποδοχείς της GH στην πλασματική μεμβράνη και στον πυρήνα των ωαρίων και
- στην αγγειογένεση των ωοθηκών

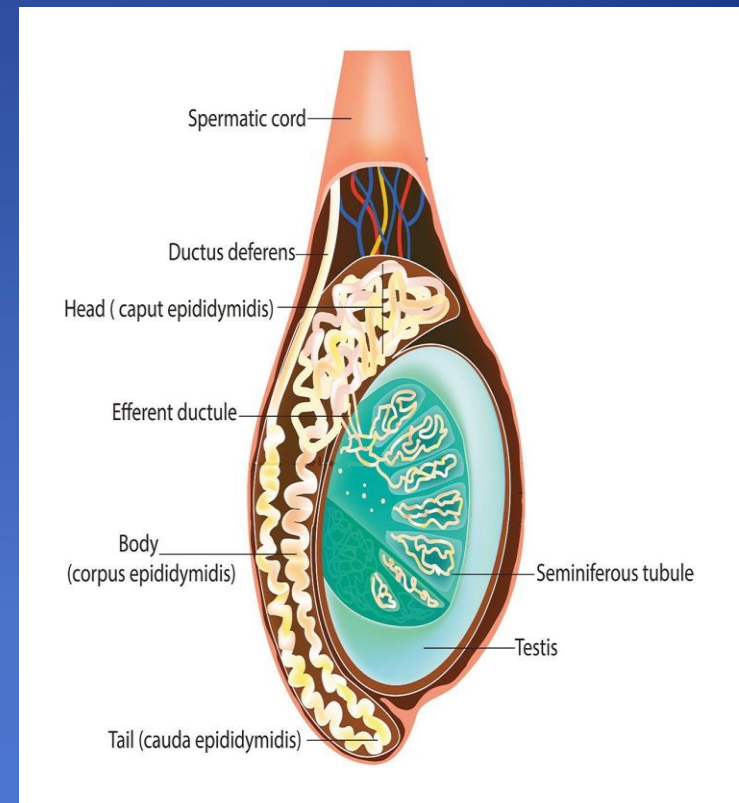
GH και IGF-I στους όρχεις

1) Η GH δρα:

- στα κύτταρα Leydig και κύτταρα Sertoli
- στην σπερματοδόχο κύστη, στην επιδυμιίδα και στον σπερμικό πόρο και
- στον προστάτη

2) Μετά από χορήγηση GH σε άνδρες με ολιγοσπερμία:

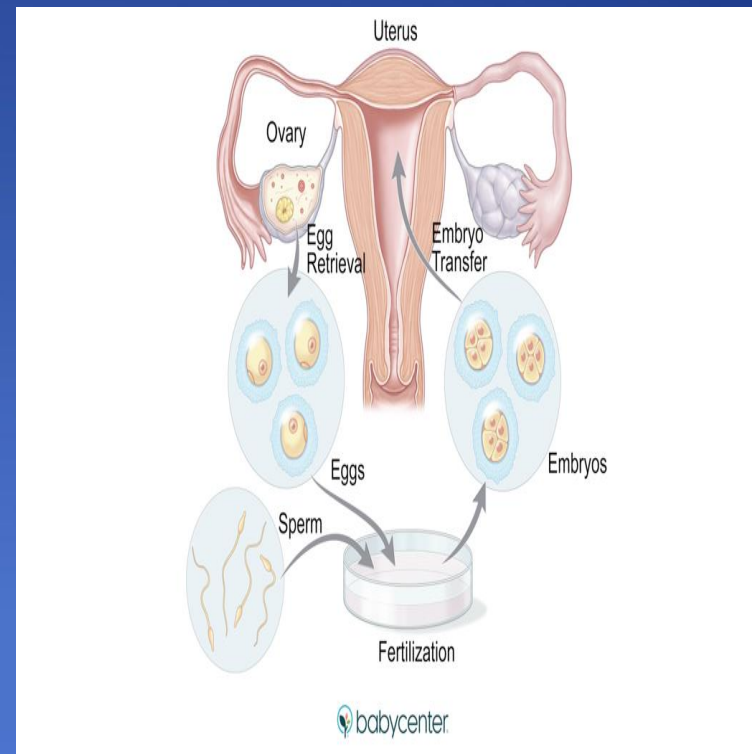
- αυξήθηκε ο όγκος του σπέρματος και
- αυξήθηκε η κινητικότητα του σπέρματος

Εξωσωματική γονιμοποίηση (IVF) και GH

- Φαίνεται ότι η χορήγηση hGH στα IVF πρωτόκολλα μπορεί να δημιουργεί πιο βιώσιμα ωοκύτταρα και περισσότερες βιώσιμες γέννες.

BMC Pregnancy and Childbirth 2020;
20:310:2-10

Συμπεράσματα

- Οι δράσεις της Αυξητικής Ορμόνης σε ολόκληρο τον ανθρώπινο οργανισμό είναι πολύπλοκες αλλά απαραίτητες για την ομαλή ανάπτυξη και συντήρηση όλων των οργάνων και ιστών.

